

Masarykův lid

ROČNÍK XXII • 2. ČÍSLO • ČERVEN 2016

ČTVRTLETNÍK NEZÁVISLÉHO DISKUSNÍHO KLUBU MILADY HORÁKOVÉ



ZŠ Na Planině 1393, Praha 4 - Krč, tel. č.: 233373934
e-mail: kmh@joura.cz
www.miladahorakova.cz
ČSOB, č. ú.: 556682/0300
Redakční rada: J. Adlt, E. Jourová
J. Titzlová, pod vedením Z. Dvořákové
Produkce a expedice: Nakladatelství Eva-Milan
Nevole, K Údolí 2, 143 00 Praha 12
REGISTROVÁNO MK ČR E 11026, ISSN 2336-8772

STATĚ A POJEDNÁNÍ - AKTUALITY - ZE VZPOMÍNEK PAMĚTNÍKŮ - Z ARCHIVŮ - KNIHY, KTERÉ NÁS ZAJÍMAJÍ - JAZYKOVÝ SLOUPEK - VZPOMÍNÁME - ZE ŽIVOTA KLUBU MILADY HORÁKOVÉ - INFORMACE

STATĚ A POJEDNÁNÍ

Spisovatel Miroslav Ivanov líčí ve své stati osobnost Arnošta Heidricha (1889-1968), čs. diplomata, který působil na ministerstvu zahraničí, byl přednostou oddělení Společnosti národů, v letech 1938-39 mimořádným vyslancem a zplnomocněným ministrem – stálým delegátem u Společnosti národů a mezinárodního úřadu práce v Ženevě. Za nacistické okupace stál v čele zpravodajské skupiny „Parsifal“; v letech 1944–45 byl vězněn v Terezíně. V poválečném období zastával post generálního tajemníka ministerstva zahraničních věcí v Praze. V té době s ním byla v pravidelném kontaktu Milada Horáková, které poskytoval cenné informace o mezinárodním politickém dění. Po únoru 1948 emigroval do USA.

Arnoštu Heidrichovi říkali „muž se lvím srdcem“ aneb „Šedá eminence“ masarykovské republiky

Lidská historie zná své Cromwelly, Napoleony, Bismarky, Staliny i Churchilly, Masaryky či de Gaully... Obvykle jejich jména bývají v učenicích vytištěna tučně a vyprávění o nich tvoří samostatnou kapitolku. Jen mlhavě si uvědomujeme, že všichni z nich měli své důvěrníky; jeden se třeba jmenoval kardinál Richelieu... Někteří z nich by měli v našem hodnocení znaménko minus, jiní plus. A jak už to bývá nespravedlivé v lidské společnosti, je faktem, že více víme o těch negativních. Třeba přitahují svým zlem, zatímco ti s kladným znamením jsou zapomínáni.

Změňme to. Pokusme se doložit, že k moudrým, statečným a laskavým lidem, připraveným vždy poradit a pomoci, patřil diplomat, mimořádný velvyslanec a zplnomocněný ministr ČSR Arnošt Heidrich. Muž s divným jménem. Jeden z jeho přátel mu říkal „muž se lvím srdcem“. Nejbližší spolupracovník dr. Edvarda Beneše a pak Jana Masaryka...

Co je pro nás důležité: náš kraj.



Světlo světa spatřil v pevnostním městě

Narodil se v Josefově nad Metují – dnes součást Jaroměře – 21. září 1889 v čp. 53, jeho otec byl vojenským lékárníkem. Teprve nedávno, když byl celý archiv Arnošta Heidricha věnován jaroměřskému muzeu, se začalo pátrat po Heidrichových předcích a tehdy známý fotograf Václav Novák objevil na zdi josefovského vojenského hřbitova desku, téměř zakrytou pozdějším pomníkem jiné rodiny, oznamující, že tady byl pohřben Georg Joh. Chemiker, zemřelý 11. 8. 1856 ve věku 70 let. Dnes víme, že to byl pradědeček našeho diplomata.

Na své mládí Arnošt vzpomíná v článku „Vzpomínky na 28. říjen 1918“ (napsal ho ve Washingtonu v roce 1963) takto: „Můj otec, ač vyšší štábní důstojník v rakousko-uherské armádě, posílal mne do české menšinové školy v Josefově a (později) do srbsko-chorvatského gymnázia v Sarajevě a při sčítání lidu v roce 1910 uvedl češtinu jako obcovací jazyk vzdor mnohým vý-

Masarykův lid

strahám. Co to tehdy znamenalo, uvědomil jsem si teprv během svého studia na vídeňské univerzitě a zejména pak na pražském místodržitelství. Můj otec to poznal, když byl vyloučen z povyšování...“ V jiné verzi tohoto článku vzpomíná, že otcovými spolužáky–přáteli byli Alois Jirásek a Ignát Hermann, později si vybral za přítele Karla V. Raise.

Po skončení právnického studia na vídeňské univerzitě (14. 10. 1912) nastoupil Arnošt Heidrich jako úředník u pražského místodržitelství. Krátce po skončení války se přihlásil do diplomatických služeb nové republiky, a tak se už v únoru 1921 stává konzulárním atašé a od roku 1922 doprovází dr. Edvarda Beneše na všech jeho cestách, především do Ženevy na zasedání Společnosti národů. Tím, že byl později jmenován přednostou referátu pro Společnost národů na zamíni, byla v podstatě určena jeho další dráha... Stává se Benešovým důvěrníkem, pomocníkem a v poslední době i rádcem. Ten ho pověřuje složitými úkoly, jedná např. v osudném roce 1938 třikrát se sovětským ministrem zahraničí Litvinovem, nechybí nikde, kde se diplomaticky bojuje o Československo.

Heidrich se podílel na atentátu na Heydricha

V Heidrichově nesmírně cenné pozůstalosti je mnoho materiálů, které dosvědčují, že byl v dobrém slova smyslu „šedou eminencí“ masarykovské republiky. Nalezneme zde např. „Záznam o tom, co je mi známo o okolnostech, za nichž došlo k rezignaci prezidenta Dra. Beneše 5. října 1938“ (nikdy ještě nepublikováno!), najdeme tu materiál o tom, jak vyprávěl dr. Beneš na letišti při jeho odletu z ČSR v říjnu 1938 a jak ho Beneš žádal, aby – až mu dá pokyn – za ním odešel do exilu. Arnošt Heidrich byl v úzkém spojení s generálem Eliášem (znali se dobře ze ženevských zasedání Společnosti národů), Heidrich se v roce 1942 přímo podílel na organizování atentátu na generála SS Reinharda Heydricha. Když později v roce 1949 oslavoval už jako emigrant v USA své šedesátiny, napsaly zdejší New York Times: „Je jednou z podivných her lidských osudů, že muži dvou stejně znějících jmen, stojící však na protilehlých mravních a politických polích, se v době pokoření československého národa střetli v souboji, který vedl k likvidaci jednoho z nejtýpčtějších představitelů nacismu.“ Po zatčení gestapem ho čekala smrt, dřív však nastal konec války a Arnošt Heidrich byl zachráněn.

Stal se generálním sekretářem ministerstva zahraničních věcí a důvěrným přítelem–spolupracovníkem Jana Masaryka. Byl mu oddán; v Heidrichově archivu je o tom mnoho svědectví. Zúčastnil se 9. července 1947 v čs. delegaci (Gottwald, Masaryk, Drtina, Heidrich a velvyslanec v Moskvě Horák) historického přijetí u Stalina, který tehdy zakázal, aby se Československo zúčastnilo Marshallova plánu. Heidrich o tom vypracoval jak úřední doklad, tak osobní vzpomínku se vzácnými detaily, ještě nikdy nezveřejněnou; tady zaznamenal: „Když jsem při odjezdu z Kremlu nasedl do vozu, Jan Masaryk mně pošeptal do ucha: ‘To je finis Bohemiae’ – To je konec československé samostatnosti...“

V exilu mluvil za nesvobodnou vlast

Dnes 20. listopadu 1948 přešel i s rodinou hranice do Západního Německa, odkud ho zvláštní letadlo Američanů

dopravilo okamžitě do USA. Státnímu departementu velice na Heidrichovi záleželo... Sám vzpomíná, kdo všechno ho poté přijal, nejvýše američtí publicisté (James Reston, Stuart Alsop, W. Lippmann) na něm žádali rozhovor, Allen Dulles při večeři „mně řekl, že se s ním mohu sejit kdykoliv by bylo třeba“.

V únoru 1949 pozval Heidricha do své vily bývalý žalobce USA. v Norimberku a člen Nejvyššího správního soudu Jackson: „Večeři byli přítomni tehdejší ministr zahraničí Acheson, velvyslanec Kennan a majitel Washington Post Meyer. Rozhovor byl tak živý a dotazy, které mně byly kladeny, tak početné, že se večeře prodloužila od sedmi až do jedné hodiny noční...“

Je tedy pochopitelné, že když byla ve výroční den puče 25. února 1949 založena ve Washingtonu Rada svobodného Československa, byl jejím generálním tajemníkem zvolen právě Arnošt Heidrich, který představoval kontinuitu jak s první republikou, tak s údobím 1945–1948.

V Deklaraci přijaté při ustavení Rady se praví: „My, demokratičtí Češi a Slováci v exilu, založili jsme Radu svobodného ČSR. Náš lid chce být svobodný. Nyní není svobodný. Vlast, umlčená všemi krutými a rafinovanými prostředky moderní hrůzovlády, nemůže mluvit. Budeme mluvit za ni...“

Mluvil za ni Arnošt Heidrich. V jeho pozůstalosti nalezneme dopisy americkým prezidentům, třeba Eisenhowerovi, Nixonovi, najdeme tu desítky nejrozdílnějších memorandum, deklarací, záznamů i velice důležitých vzpomínek. Píše indickému ministerskému předsedovi Pandit Nehruovi (20. 5. 1955), zasvěceně odpovídá intimní přítelkyni Jana Masaryka spisovatelce M. Davenportové, píše tři záznamy o smrti Jana Masaryka (nepublikované z roku 1951, 1959 a 1967). Radí bývalému čs. vyslanci J. Korbelovi, jehož dcera Madlenka (Madeleine) psala na vysoké škole práci „O úloze Zd. Fierlingera v komunizaci ČSR“. Dne 28. prosince 1958 sdělovala Madeleine (dnes ministryně zahraničí USA) Heidrichovi: „Táta říká, že jste chodící encyklopedie a že si pamatujete všechny detaily a data. Moc bych Vás prosila...“

Byl nezapomenutelným vlastencem

Heidrich pomáhal stovkám emigrantů. Existují materiály o jeho pomoci Pavlu Tigridovi i Ferdinandu Peroutkovi. S ním uzavřel dojemné přátelství a Peroutka to také byl, kdo promluvil v únoru 1968 nad Heidrichovou rakví: „Jsme jako kra, která taje. My, kteří jsme odešli před dvaceti lety. Odpadl velký kus, odešel jeden z nejlepších. A mně se chce velebit ctnosti doby starší... Heidrich neúchylně prožil celý život v tradičních zásadách etických a intelektuálních...“

Víme, jak blízko byl Heidrich osobní zkáze za okupace pro to, jak jednal a čím byl. Když pak přišla druhá vnitřní okupace, byl stejně ohrožen a z těchž důvodů. V této době, kdy téměř každý usiluje, aby jeho jméno bylo jmenováno, Heidrich mlčel o věcech, které by o něm vydaly velké svědectví. Nezapomenutelný vlastenec.“

Připojujeme se k těmto Peroutkovým slovům. A jsme hrdi na to, že Arnošt Heidrich pochází právě z našeho kraje.

Miroslav Ivanov

Stat Zdeňka Víška připomíná první oběti čs. vojáků, kteří v kritickém roce 1938 padli při obraně našeho pohraničí.

ZAPOMENUTÝ HRDINA ANTONÍN ČERNÝ

Životní příběh slánského rodáka a svobodníka československé armády Antonína Černého, který se narodil 30. 8. 1915 a zemřel 31. 10. 1938 během bojů s henleinovci o obec Moravská Chrástová na Svitavsku, patří dnes mezi ty spíše zapomenuté, a to nejen v celonárodní paměti, ale i v paměti rodného města. Tato skutečnost je samozřejmě nespravedlivým, ale přesto nepopíratelným údělem velké většiny našich národních bojovníků z let 1938–1945, neboť historická paměť – ať již národa či regionu – může trvaleji zachytit osudy pouze některých z nich.

Úkolem historiků, badatelů a publicistů je však příběhy těchto „neznámých“ hrdinů dokumentovat a připomínat, neboť památka těchto statečných lidí si to plně zaslouhuje.

Tato životopisná studie je věnována osobnosti Antonína Černého, který na podzim 1938 padl v boji s nacistickou agresí – jako první občan Slaného.

V československé armádě 1937–1938

Dvaadvacetiletý Antonín Černý byl po odvodu 17. 3. 1937 zařazen 1. 10. 1937 k pěšímu pluku 13 jako voják rotý doprovodných zbraní. Od 16. 11. 1937 do 13. 4. 1938 absolvoval poddůstojnickou školu u pěšího pluku 27 s prospěchem dobrým a 1. července 1938 byl povýšen na svobodníka, což byla nejnižší poddůstojnická hodnost.

13. pěší pluk čs. armády, jehož příslušníci sehráli mimořádnou roli při obraně hranic na podzim 1938, byl od roku 1920 dislokován v Šumperku na severní Moravě a po záboru pohraničí byl přemístěn do Boskovic.

Svobodník Antonín Černý vykonával vojenskou službu v době, kdy výrazně začalo narůstat mezinárodní napětí v souvislosti s německou anexí Rakouska v březnu 1938 a následnou vnitropolitickou krizí v Československé republice, kdy během léta a raného podzimu téhož roku v českém a v moravském pohraničí sílily protičeskoslovenské postoje většiny sudetoněmeckého obyvatelstva, jež se mohutnými demonstracemi a nakonec i násilnými teroristickými akty dožadovalo připojení tzv. Sudet k Německu. Tyto separatistické tendence byly podněcovány činností Sudetoněmecké strany (SDP), která pod vedením Konrada Henleina (a za stále méně skrývané podpory nacistického Německa) se postupně stala státní nepřátelskou organizací.

Naše armáda na podzim 1938 nedostala ze známých důvodů příležitost k přímému vojenskému střetu s německou armádou, avšak českoslovenští vojáci – společně s četníky a členy jednotek Strážce obrany státu – přesto svedli v pohraničí s ozbrojenými nacistickými henleinovci v září 1938 mnoho místních přestřelk i bojů – především v době henleinovského povstání 12. září 1938, které bylo armádou záhy potlačeno.



A. Černý (1937), zdroj Vlastivědné muzeum Slaný

Celkové ztráty na životech příslušníků čs. ozbrojených sil v bojích s henleinovci v září 1938 čítaly 69 mužů.

Ke střetům se sudetskými Němci ale docházelo i po přijetí mnichovského diktátu 30. 9. 1938, kdy v říjnu padlo ještě dalších 26 československých občanů, přičemž patrně nejznámějším ozbrojeným konfliktem, který čs. vojáci podstoupili s nacistickými formacemi v době vymezování nových pomnichovských státních hranic, byly boje na konci října 1938 o Moravskou Chrástovou nedaleko Svitav, kterých se zúčastnil jako dobrovolník také svobodník Antonín Černý.

Boje v Moravské Chrástové

V Moravské Chrástové podle výsledku sčítání lidu z roku 1930 žilo 1312 obyvatel, z čehož bylo 811 Čechů a 501 Němců. Z toho důvodu tato obec prozatím unikla připojení k Německé říši, neboť v důsledku Mnichovské dohody docházelo především k záboru oblastí s německou většinou, přesto však byla tehdy zabírána i místa s převahou Čechů, a

Masarykův lid

to především na Domažlicku, v Podkrkonoší, na severní Moravě i na Svitavsku, kde sice celkově výrazně převažovalo německé obyvatelstvo, avšak i tam se nacházely obce s českou většinou.

Členům Sudetoněmecké strany ve Svitavách, které již byly obsazeny německou armádou, byla pochopitelně proti mysli skutečnost, že Moravská Chrastová zůstala i nadále součástí *Československa*, a proto přibližně 400 henlei-

budovali palebná a opěrná postavení. Kolem třetí hodiny ranní 31. 10. 1938 byl o této události informován na svém velitelství v *Boskovicích* velitel 13. pluku plukovník *Karel Čejka*, jemuž – jako bývalému legionáři – nechyběla odvahy a rozhodnost a který vydal rozkaz o provedení účinné vojenské protiakce.

O jejím průběhu vojenský historik Martin Marek uvedl následující fakta:

Na velitelství 13. pěšího pluku v Boskovicích dorazila první zpráva o situaci v Moravské Chrastové zhruba ve tři hodiny ráno. Pocházela od četnického štábního strážmistra Bedřicha Koubka, kterému se podařilo navzdory střelbě zmizet v noční tmě. Velitel pluku plukovník Čejka neměl moc na výběr. Všechny plukovní rotu a prapory byly poměrně daleko, nepoužitelné pro rychlý zásah. K okamžitému nasazení měl však rotu doprovodných zbraní, dělostřelce a minometníky. Energický velitel se rozhodl neváhat a použít to, co má. Podařilo se ještě získat četnický pohotovostní oddíl okresního úřadu. Čítal jen třicet mužů, ovšem bývalých vojáků. K tomu mohl počítat se zbytkem 11. rotu zabarikádované v obci Rozhraní. 31. 10. 1938 ve čtyři hodiny a deset minut vyrazil z Boskovic četnický pohotovostní oddíl. V 5:40 vyjely do akce vojenské jednotky i s kanónem proti útočné vozbě.

Československý útok začal rozvinutím četnického pohotovostního oddílu v obci Rozhraní, kde zůstal a očekával vojenské posily. Když tam dorazily, objevil se znenadání osobní automobil se čtveřicí příslušníků německé Schutzpolizei. Po úvodním překvapení začali Němci vyhrožovat útokem letectva a dělostřelectva, pokud padne byt jediný výstřel. Plukovník Čejka zareagoval zcela jinak, než očekávali. Dva nechal ihned odzbrojit a zajmout. Další dva včetně velitele 2. policejního praporu majora Friedricha Platzerera vyslal do Moravské Chrastové jako vyjednaváče. Ti se po chvíli vrátili s dvěma zajatci a tím vyjednávání skončilo. Pak dostali ordneři v Chrastové ultimátum, do půl hodiny obec vyklidit.

Odpovědí byla střelba z kulometů proti čs.

vojsku. Rozpoutala se prudká přestřelka. Jednotky vyrazily vpřed. I když Němci zuřivě bojovali, své pozice začali přece jen pomalu vyklízet. Stále při tom pálili z ukořistěných kulometů. Poté, co zbytek 11. rotu vyrazil ze svého dočasného obležení do boje, postihla je první ztráta.

Vojín Tomáš Morávek byl zasažen, pravděpodobně střelou dum-dum. Před osmou hodinou ranní bylo Rozhraní opět v československých rukou. Boj se přenesl do vlastní Moravské Chrastové. Na silničním náspu položil život svobodník Antonín Černý, jehož zasáhla kulometná dávka do prsou. Kromě toho začalo přibývat raněných a dalších mrtvých. I na civilní straně. Jako například Antonín Šoščák,



Náhrobek A. Černého ve Slaném (foto autor)

novských *ordnerů* (ozbrojených členů SDP a jejich stoupenců) v noci z 30. na 31. října 1938 obec nečekaně obsadilo. Útok by úspěšný, k čemuž napomohla i podpora ze strany místní německé menšiny. Moravská Chrastová byla tehdy obsazena prakticky bez boje a desítky příslušníků čs. armády (společně s dalšími osobami) byly zajaty – jednalo se o 32 vojáků, 11 zaměstnanců celního úřadu a příslušníků Finanční stráže, 5 četníků a 9 osob zařazených do služby u Stráže obrany státu.

Po obsazení Moravské Chrastové nacističtí ozbrojenci začali ihned organizovat odvoz zajatců za demarkační pohraniční linii do nedaleké *Březové* a na místě samotném

Masarykův lid

kterého smrt zastihla na půdě jeho domu, kde se ukrýval. Další pravděpodobná oběť střely typu dum-dum.

O půl deváté ráno 31. října 1938 byla ještě Moravská Chrastová a sousední osada Chrastová Lhota chvíli v rukou ordnerů. Pak už jen opouštěli jedno místo za druhým a prchali přes demarkační čáru. Po umlčení posledního postavení u evangelického kostela nastal klid. V ranním větru se všude třepetaly vlajky s hákovým křížem. Vojáci je s gustem strhávali a zašlapávali do bahna. Četníci společně s důstojníky a příslušníky SOS provedli domovní prohlídky. Karta se obrátila. Nyní měly zajatce československé orgány. Povedlo se mimo jiné zajmout dva z přímých organizátorů vpádu. Konkrétně Juliuse Höniga a jeho „náčelníka štábu“ Rolanda Biera, čs. poručíka v záloze. Začalo vyšetřování. Vítězství vojáků s četníky proti čtyřnásobné přesile bylo dokonáno.

Boje v Moravské Chrastové 31. 10. 1938 se zúčastnilo na 50 vojáků a několik desítek četníků. Všichni zranění byli pře-

delimitaci státních hranic o necelý měsíc později připojena k Německu. Došlo k tomu 24. 11. 1938 za účasti K. H. Franka, budoucího státního tajemníka v protektorátu Čechy a Morava a významného představitele Sudetoněmecké strany.

Moravská Chrastová, ač obec s většinovým českým obyvatelstvem, se tak stala na dalších sedm let součástí tzv. říšské župy Sudety.

Statečnost a odvahu československých vojáků padlých v Moravské Chrastové, která byla v době nacistické okupace ČSR (1. 10. 1938 – 9. 5. 1945) prvním – byť pouze na krátký čas – osvobozeným územím, ocenil již citovaný historik Martin Marek:

Ztracený život pěti lidí v bojích 31. 10. 1938 je v porovnání s oběťmi válečného konfliktu, který záhy přišel, možná kapkou v moři. Pro nás by tomu tak být nemělo. Vojáci a příslušníci dalších ozbrojených sborů Československa neplnili jen povinnosti. Bránili svojí vlast s nasazením, jemuž se i dnes můžeme obdivovat. Nestali se z nich hrdinové



Vzpomínkový akt u pomníku padlých

vezení do vojenské nemocnice v Brně – poručík Bohuslav Nedbal, desátník aspirant Jan Poles, voják Pavel Bartoš, voják Tomáš Morávek, voják Karel Pazdera, voják Václav Rosenkranc, voják Antonín Suchý a voják Alois Žatka.

Přímo na bojišti padli v Moravské Chrastové svobodník Antonín Černý a voják Bedřich Stuchlík. Svému zranění později podlehl v Brně Tomáš Morávek a Alois Žatka. Ale i sudetoněmečtí ordneri měli také své ztráty – tři padlé a dva-náct zraněných.

Českoslovenští vojáci dosáhli v Moravské Chrastové nepopíratelného vojenského úspěchu, avšak obec byla při nové

na nebi Anglie, u Tobruku či Sokolova. Krváceli na půdě naší domoviny a mnozí se nedočkali uznání vůbec nebo jen v omezené míře. Ačkoliv další vývoj znehodnotil cenu jejich vítězství, pro náš národ je jeho morální hodnota nevyčísitelná. Za to jim budme vděční.

Pohřeb A. Černého ve Slaném

Pohřeb Antonína Černého se konal v jeho rodném městě za účasti armády a veřejnosti 5. 11. 1938. O průběhu však dobový regionální list *Svobodný občan* ve svém vydání ze dne 11. 11. 1938 své čtenáře nijak neinformoval a pouze na

Masarykův lid

poslední straně tohoto listu otec zemřelého František Černý poděkoval jménem rodiny všem zúčastněným – vojenské posádce, hudbě pěšího pluku, sokolstvu, spolupracovníkům a jmenovitě pak děkanovi Augustinovi Koman-covi, který promluvil nad synovým hrobem.

Vzpomínky na svobodníka Antonína Černého se již v krátké době po jeho smrti začaly vytrácet – zvláště pak ve veřejném prostoru, neboť společenská atmosféra pomnichovské „druhé“ republiky nebyla příliš nakloněna k oceňování projevů protinacistického odporu.

Památku Antonína Černého však nepřipomněla ve Slaném ale ani pamětní deska se jmény padlých, popravených a umučených slánských občanů na pomníku věnovaném obětem druhé světové války z let 1939–1945 na Hlaváčkově náměstí. Tento pomník byl odhalen roku 1965 u příležitosti 20. výročí osvobození ČSR.

Připomenutí památky Antonína Černého a dalších padlých v Moravské Chrástové

Zatímco ve Slaném statečnost A. Černého výrazněji připomínána nikdy nebyla, obec, kde zemřel, tak činí vlastně nepřetržitě již od roku 1938, kdy krátce po skončení boje o tuto obec zaslal její starosta Schröder děkovaný dopis velitelství 7. divize v Olomouci, v němž – mimo jiné uvedl –

...Obyvatelstvo obce Moravská Chrástová vzdává nejupřímnější díky za poskytnutou vojenskou pomoc a osvobození, přičemž se nezapomenutelným, chrabřím a udatným způsobem zasloužili velitelé vojenských částí pěší pluku 13 páni plukovník Čejka a štábní kapitán Krčmář.

Současně děkujeme všem udatným vojínům na osvobozovací boji zúčastněným a budeme při každé příležitosti vzpomínati při tomto padlých hrdinů, jejichž jména budou do památníku obce zapsána.

Žádáme o laskavé tlumočení tohoto díkuvzdání všem zúčastněným vojenským jednotkám a jejich velitelům.

Obec Moravská Chrástová na slib svého starosty z roku 1938 nezapomněla a již dva roky po skončení 2. světové války byl zde 11. 5. 1947 odhalen pomník čtyřem padlým československým vojákům – s působivým nápisem „*My vlasti dali život. A vy?*“

Tohoto slavnostního odhalení se zúčastnil také poválečný velitel 12. divize čs. armády v Litoměřicích Karel Čejka, někdejší velitel 13. pěšího praporu v době boje o Moravskou Chrástovou, jenž byl v říjnu 1946 povýšen do hodnosti brigádního generála.

K výraznému oživení zájmu o události v Moravské Chrástové, která je dnes místní částí obce Brněnec, dochází především po roce 1989, kdy zde spolky zájemců o vojenskou historii konají rekonstrukce bojů z 31. 10. 1938.

Tyto společensko-vzpomínkové akce uspořádaly například roku 1998 *Klub vojenské historie Hraničářský pluk 19* a o patnáct let později pak *Četnická pátrací stanice Pardubice*.

Návrh na udělení Medaile Za hrdinství in memoriam

Za nejvýznamnější projev ocenění, které Brněnec Antonínu Černému vyjádřil, byl návrh zastupitelstva této obce, podpořený vedením Pardubického kraje i Klubem přátel vojenské historie 43. pěší pluk – Brno, z 22. února 2003 adresovaný podvýboru pro státní vyznamenání Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, aby byl svobodník Antonín Černý vyznamenán *Medailí Za hrdinství (in memoriam)*, která je prezidentem republiky udělována občanům za odvahu v boji nebo těm občanům, kteří s nasazením vlastního života se zasloužili o záchranu životů jiných lidí nebo o záchranu značných materiálních hodnot. Ve zdůvodnění tohoto návrhu bylo starostou obce Mgr. Janem Havlíčkem uvedeno:

„Svobodník Antonín Černý projevil odvahu, statečnost a hrdinství v boji o záchranu životů českých obyvatel a na obranu hranic Republiky československé. Byla to jeho první bojová akce, které se zúčastnil jako dobrovolník a položil v ní svůj mladý život, aby zachránil životy jiných.“

I když nakonec toto vyznamenání nebylo A. Černému (a ani dalším padlým z bojů 31. 10. 1938) tehdejšími prezidentem V. Klausem uděleno, tento návrh svědčí o účtě, jež se Antonín Černý v Brněnci, respektive v Moravské Chrástové, dosud stále těší.

Svobodník Antonín Černý byl však oceněn – společně se svými dalšími třemi zemřelými druhy – vyznamenáním in memoriam Ministerstva obrany České republiky, a to na základě dalšího návrhu rady obce Brněnec ze dne 8. 10. 2003.

Prameny a odborná literatura:

Bartoníček, P., *Padlí a zemřelí vojáci z let 1919 – 1938 na hřbitovech a památnících Slánska a v jeho nejbližším okolí* (in: sborník z historické konference *Zapomenuté osudy, zapomenuté události*, Slaný 2013)

Holub, O., *Poslední pásmo vzdoru*, Praha 1988

<http://martinmarek.eu/zustali-verni-sve-prisaze/>

Slánský občan. Nezávislý demokratický časopis, 11. 11. 1938

Tato studie byla v rozšířené podobě publikována v historické ročence Slánský obzor 23/2015, která je vydávána Společností Patria, z.s. za finančního přispění Vlastivědného muzea ve Slaném a Státního oblastního archivu v Praze.

Zdeněk Víšek

PRAŽSKÉ POVSTÁNÍ 1945

Pod tímto titulem vydala Rada svobodného Československa roku 1965 (k 20. výročí Pražského povstání) ve Washingtonu knihu oživených vzpomínek emigrantů Josefa Kotrlého, Vladimíra Krajiny, Oskara Pejši, Františka Schwarzenberga, v redakci Otakara Machotky, na Pražské povstání, které „zůstalo v jejich srdcích zapsáno zlatým písmem“.

(K 50. výročí Pražského povstání nakladem Klubu dr. M. Horákové jako 2. vydání vyšla tato kniha v nakladatelství EVA – Milan Nevole, Praha 1995.)

V Předmluvě O. Machotka píše: “Při psaní mých příspěvků i při redigování knihy byla moje mysl doma u těch, kteří budou vzpomínat Pražského povstání, jak je zažili, a budou přitom muset poslouchat oficiální těžký nános nepravd při veřejných oslavách ‘osvobození’ Prahy Rudou armádou. Všechno však je do času. I o Stalinovi se už zčásti ukázala pravda. Ukáže se také o Pražském povstání.”

Vybíráme část z pera O. Machotky, kde po vylíčení marného čekání na příslibené shoz zbraní anglickými letadly na Karlově náměstí (na rozložená bílá prostěradla ve tvaru kříže), se dozvídáme krutou pravdu:

Počínaje pondělím 30. dubna jsme se scházeli denně, někdy i dvakrát. To pondělí jsme měli schůzi v místnostech družstva Bratrství v Hradební ulici. V úterý ráno jsme měli schůzi v Družstevní práci na Národní třídě. I tato schůze byla vyzrazena a okamžitě přerušena. Byla přeložena do soukromého bytu v Revoluční třídě. Stačilo, aby některý člen měl dojem, že je sledován, stačilo telefonické varování a schůze se musela rozejít. Odpoledne byla nová schůze v Bratrství. Ve středu 2. května se konala dopoledne další schůze v Bratrství a odpoledne v ateliéru architekta Machoně v Paláci Koruna na rohu Václavského náměstí a Příkopů. Ve čtvrtek byly opět dvě schůze. Odpolední schůze byla v Ústavu pro zvelebování živností, kde nás člen hnutí „Za svobodu“, ing. Hons, zapsal jako členy doškolovacího mistrovského kursu, abychom byli kryti v případě prozrazení. Schůze byla prozrazena a pokračovala v místnostech Občanské záložny v Dlouhé třídě na Starém Městě. Jednali jsme především o organizaci Rady, vyjednávali jsme s dalšími podzemními skupinami a organizovali jsme bojové skupiny železničářské, poštovní, policejní aj.

A nyní ještě slovo o slíbených zbraních z Anglie. Nedošly před revolucí a nedošly ani později za revoluce, přestože slib dodati zbraně byl opakován. Bylo nám to záhadou a působilo to na nás depresivně. Nevěřili nám? Nestáli jsme jim za to? Nebylo to všechno jen jakýsi podvod? Záhadu mi mnohem později objasnil prezident dr. Beneš. On sám dal souhlas ke shozu zbraní a vlastně požádal anglickou vládu, aby shoz provedla. Anglická vláda slíbila vyhovět a určila, aby zbraně byly odeslány ze skladiště zbraní v Bari v Itálii. Bylo naloženo celkem šest letadel a dokonce jejich motory byly již spuštěny. V tom okamžiku přišel zákaz zbraně odeslat a naložená letadla byla opět vyložena. Zákaz odeslat zbraně byl dán na naléhavé

přání Stalinovo, jemuž anglická vláda ze spojenecké solidarity a jistě proti svému lepšímu přesvědčení vyhověla. Stalin sledoval zde svoji starou a osvědčenou politiku, že národní revoluce proti Hitlerově vládě nemají být spojenci podporovány a že mají vykrváct. Obzvláště ovšem revoluce národů, které se chystala osvobodit Rudá armáda. Stalin nemohl podporovat revoluce národní, nekomunistické. Dokonce komunističtí revolucionáři, jak ukázala později Jugoslávie, mohou být špatnými služebníky Sovětského svazu. Ani v Praze neměla být úspěšná revoluce, ať už národní nebo komunistická. Svobodu měla všude přinést Rudá armáda a se svobodou komunismus. Proto muselo vykrváct povstání Varšavské, ač Rudá armáda byla těsně u Varšavy, a proto muselo vykrváct povstání Slovenské. Také povstání Pražské mělo být Němci rozdrčeno. Stalinův úmysl se téměř zdařil i v tomto případě.

Ruské počínání bylo ovšem zradou na spojenecké věci. Ale to Stalinovi nevadilo. Stalin také neměl nejmenších ohledů na to, že v uvedených třech povstáních vykrvácelo nebo mělo vykrváct desetitisíce lidí nadarmo. Hlavním cílem bylo rozšíření sovětského komunismu a to se mohlo státi nejrychleji a nejbezpečněji dobytím uvedených tří zemí Rudou armádou. Zabraní továren a jiné podobné činy neměla ovšem provést Rudá armáda, nýbrž lokální komunisté. Měli postavit československou vládu před fait accompli. Smrkovský spolupracoval s jinými stranami a s nekomunistickými odbo-



bojovými skupinami, aby je měl pod dozorem a aby je pokud možno ovládl. Chtěl vzít národní revoluci vítr z plachet. Chtěl, aby komunisté měli také zásluhu o národní revoluci, kdyby byla nevyhnutelná. Ta však neměla být, pokud to nebylo nutné.

Nejhlavnější věcí, o níž musím povědět něco víc, byl vlastní cíl ČNR, to jest revoluce proti německým okupantům. Nekomunistickým členům ovšem bylo nevyslovenou samozřejmostí, že se taková revoluce chystá. Hovory o shozu zbraní dávaly takovému předpokladu bezděčné potvrzení. Přes to nikdy během našich schůzí nebylo to výslovně řečeno. Také nebylo nikdy mluveno o tom, při které příležitosti bude zbraní použito, jak budou rozděleny a jakému velení budou podléhat

Masarykův lid

lidé, kteří je dostanou do rukou. Nikdy nepadla zmínka o tom, proti které německé jednotce nebo pozici bude jich použito. Nikdy nebylo diskutováno o nějakém revolučním plánu. Bylo jen naznačováno, že brzy bude zbraní použito. Byly zmínky o sedmém nebo osmém květnu. Ani to však nebylo nijak jasné. Jestliže zbraní, které měly být shozeny anglickými letadly, mělo být použito k obsazení továren dělníky nebo přímo k sociální revoluci, bylo by to zneužití cíle, pro nějž byly určeny.

Zatím situace víc a víc dozrávala, německá vláda nad našimi zeměmi už neměla mít dlouhého trvání. Velká část Německa byla obsazena spojenci. A tu se kladla otázka svědomí: Má se revoluce vůbec dělat, když konec německé moci je blízky? Tato otázka mi nedávala spát, a proto jsem žádal, aby bylo v této věci zjednáno jasno. Kladl jsem především otázku, má-li se vůbec revoluce dělat, nebo zda se má organizovat pouhé převzetí moci. Přál jsem si, abychom zvážili důvody pro a proti a abychom eventuálně zkoumali vyhlídky na úspěch takové revoluce. Neměl jsem chuť a svědomí prolévat krev bez velmi vážných důvodů. Na moje otázky nebyla dána žádná odpověď. Smrkovský i Kubát rozpačitě mlčeli a Smrkovský stočil jednání jiným směrem. Pro uspěchanost a krátkost schůzí nebylo možno dlouho naléhat a otázka zůstala otevřená. Úmyslem Smrkovského i Kubátovým bylo změnit revoluci národní na revoluci sociální. Smrkovský šel dále, chtěl ji změnit na revoluci komunistickou.* Dokonce se o to skutečně pokusil, ale nepodařilo se mu to pro nedostatek spolupráce se



strany dělníků. Sociální revoluce měla pro něho i pro Kubátu jakýsi mystický zvuk, byla pro ně jakýmsi fetišem. Zbraně tedy potřebovali k obsazení továren a k vyzbrojení dělnických milic. Dle pozdějších výroků Kubáta i Smrkovského obsazené továrny neměly už nikdy být vráceny původním majitelům a měly zůstat v moci dělníků. Tato sociální revoluce se měla odehrát, až by se německá armáda zhroutila, a to ihned, aby jiné politické strany nemohly už do věci zasáhnout. Poněvadž ovšem jiné politické strany by se tomu bránily, bylo nejlépe přizvat je k revoluční činnosti, strhnout vedení na sebe a předstírat, že jde o revoluci národní, zatímco by tajně byla provedena také revoluce sociální.

Na veřejnost vystoupila Česká národní rada tím, že dala členy sdružených odbojových skupin roznést po pražských domech letáky, vyzývající obyvatelstvo ke klidu, a slibovala převzetí moci ve vhodném okamžiku. Nejvíce práce v tomto směru vykonali s velkou statečností Olga Bradáčová a ing. Hons, jimž jsem za svoji organizaci svěřil velký počet letáků k roznesení po pražských domech.

První výbuch proti německé moci nastal dne druhého května u Jičína. Tamější odbojové skupiny se zorganizovaly a bojovaly s Němci. Menší boje byly i jinde. V Nymburce, jak již bylo řečeno, došlo den nato ke klidnému předání moci místnímu revolučnímu výboru. Také v Plzni vzniklo povstání, které před německou převahou zachránila americká armáda. To ukazuje na revoluční náladu i na českém venkově, který začal bojovat s Němci dříve než Praha. Proto myslím, že se neprávem mluví o povstání Pražském. Mělo by se spíše mluvit o povstání Českém. Mám pro to také ten důvod, že mnoho českých venkovských lidí přišlo nebo přijelo pražským barikádníkům na pomoc a bojovalo na barikádách. Z Hradce Králové a z Plzně přijela ozbrojená policie. Silnice, vedoucí do Prahy, byly zataraseny, aby se německé armády, táhnoucí na Prahu, do města nedostaly.

Zatím v Praze už dva dny nebyly na tramvajích přijímány německé peníze a den před revolucí byly přelepovány německé nápisy. Střílet se začalo v Praze večer 4. května. Lidé využívali ochrany temných ulic k útokům na německé vojáky (bylo ještě plné zatemnění proti leteckým útokům). K ránu se světlem se situace uklidnila, ale jen na krátko. Kolem desáté hodiny dopolední došly do Prahy telefonické zprávy, že Američané stojí před Berounem a u Dušníků u Prahy. Byl jsem právě v Živnostenské bance na Příkopech, když úředník, který mne obsluhoval, sdělil tuto zprávu okolostojícím zákazníkům. Jak jsme se později dozvěděli, byla tato zpráva telefonována také na jiná místa v Praze. Dověděli jsme se také, že tuto zprávu šířili Němci sami z popudu státního ministra (K. H. Franka), který vyjednával s určitou, nám bližší neznámou skupinou českých lidí, že jim předá moc, jako nové české vládě. Zpráva o blížící se americké armádě měla prý usnadnit přijetí této, jistě Německu nikoli nepříznivé, vlády českým lidem.

Zpráva působila elektrizujícím vlivem na revolučně naladěné obyvatelstvo Prahy. Lidé všude vyvěšovali československé vlajky a v klopách chodců na ulicích se objevily trikolory. Vlajky byly i na vozech elektrických drah**. Ulice se plnily lidmi, kteří opouštěli svá pracoviště, a čekalo se na první americké vojáky. Němci však reagovali a leckde po našich lidech začali střílet. Někteří kurážní jednotlivci se vrhli na osamělé německé vojáky a často se jim podařilo odejmout jim revolver nebo snad i pušku. To byly první zbraně revolucionářů, kterých bylo proti nepříteli užito. Není vyloučeno, že několik málo lidí mělo schovány svoje lovecké pušky nebo revolvery. Jinak však již na počátku války všechny střelné zbraně musely být odevzdány. V 10.10 hodin dopoledne odstranila policie ze svých řad nespolehlivé členy sboru a přešla k povstalcům. Před polednem se na pražských ulicích již hodně střílelo.

V jedenáct hodin jsme měli poslední schůzi revolučního vedení pražského národního souručenství v jakémsi domě v Revoluční třídě. S radostí jsme konstatovali, že svoboda se nám vrátila a že náš úkol je u konce. Ostatní měla provést Česká národní rada, jejíž schůze se měla konat v jednu hodinu odpoledne v budově Občanské záložny v Dlouhé třídě.

Otakar Machotka

* Smrkovský to nyní sám přiznává (viz Zemědělské noviny ze 6. května 1965.)

** Viz Joseph Wehsberg, "Streetcar Revolution", Colliers, 11. srpna 1945, str. 11.

Masarykův lid

Před šedesáti lety na konci dubna 1956 se konal II. sjezd československých spisovatelů, na němž zazněla nezvykle ostrá kritika tehdejších poměrů, zejména proti cenzuře a omezování tvůrčí svobody. František Hrubín a Jaroslav Seifert se zastali pronásledovaných básníků a spisovatelů a žádali jejich návrat do naší kultury. Sjezd spisovatelů se uskutečnil krátce po tajném projevu Nikity Chruščova na sjezdu sovětských komunistů o Stalinově kultu osobnosti.

K rehabilitacím pronásledovaných autorů však došlo až za dvanáct roků, v době „Pražského jara“. Přinášíme ukázky zpráv o rehabilitacích, jak o nich psal tehdejší tisk

LIDOVÁ DEMOKRACIE, 28. 4. 1968 REHABILITACE MEZI SPISOVATELI

(Čtk): Za předsednictví Jaroslava Seiferta se konalo první jednání rehabilitační komise Svazu čs. spisovatelů. Komise rozdělila případy do čtyř skupin. Do první patří případy těch, jejichž soudní rehabilitace byla již provedena, ale rozhodnutí soudu nebyla patřičně zveřejněna, jde o dr. Josefa Knapa, Františka Křelinu, Václava Prokūpka, dr. Bedřicha Fučíka, dr. Zdeňka Kalistu a zemřelého Jana Zahradníčka. Někteří z nich byli přijati do SČSS. Josef Knap ještě před soudním vyšetřením svého případu. V druhé skupině jsou spisovatelé, kteří o obnovu soudního řízení teprve žádají. Jsou to dr. Václav Renč, Josef Kostohryz, dr. Jan Šnobl, Jiří Mucha, Karel Pecka, Rudolf Mertlík, dr. Josef Palivec a Petr Kopta. Dále se komise zabývala případem prof. dr. Eduarda Goldstücker, jehož rehabilitace dosud nebyla úředně zveřejněna, s případem Záviše Kalandry, u něhož bylo rozhodnuto požádat jménem SČSS o posmrtnou rehabilitaci. K tomuto návrhu se připojuje Svaz čs. výtvarných umělců. Do třetí skupiny patří případy související s důsledky celostátní konference SČSS v roce 1959. Jde o odchod L. Fikara a V. Kocourka z vedoucích funkcí ve svazovém nakladatelství Čs. spisovatel a odchod dalších zaměstnanců z tohoto nakladatelství: K. Bednáře, J. Hiršala

a J. Grossmana. Dále jde o zbavení Jana Nohy funkce tajemníka ÚV SČSS a o jeho další diskriminaci ve SNDK. Dále sem patří otázka zastavení časopisu Květen a s tím související zbavení členství v KSČ Josefa Vohryzky. Rehabilitační komise se v těchto případech v podstatě ztotožnila se závěry členské komise z roku 1963, které však nesměly být tehdy projednány ani na stranické půdě SČSS. Tehdejší předseda členské komise František Pavlíček proto v roce 1963 rezignoval. Čtvrtou skupinu tvoří všechny případy ostatní.

LITERÁRNÍ LISTY č. 13, 23. května 1968 REHABILITACE SPISOVATELŮ

Rehabilitační komise Svazu čs. spisovatelů projednávala na své druhé schůzi za předsednictví národního umělce J. Seiferta další případy, které jí došly nebo jí byly předloženy. Mj. se ztotožnila se závěry zvláštní zprávy členské komise z roku 1963, že neoprávněně byl administrativním zásahem zastaven měsíčník Květen, z jehož redakce museli odejít její členové J. Šotola, K. Ptáčník a K. Dostál. Protože v souvislosti s tímto případem byl vyloučen z KSČ člen redakční rady Května J. Vohryzek, usnesla se rehabilitační komise SČSS obrátit se v této záležitosti na výbor závodní organizace KSČ při Svazu čs. spisovatelů. Dále komise vyslechla infor-



František Hrubín a Jaroslav Seifert jsou nejčastěji zmiňováni mezi těmi, kdo v roce 1956 na II. sjezdu československých spisovatelů vystoupili s nezvykle ostrou kritikou tehdejších pořádků, zejména proti cenzuře a omezování tvůrčí svobody. Hrubín se zastal i zavřených básníků (Jiřího Koláře). Emotivně odmítl odsuzující názory Ladislava Štolla na poezii Františka Halase. Sjezd spisovatelů se konal před 60 lety na konci dubna, tedy krátce po tajném projevu Nikity Chruščova na sjezdu sovětských komunistů o Stalinově kultu osobnosti. Na snímku z roku 1960 hovoří Hrubín na Ostravsku s horníky dolu Hlubina. Zprava herečky Jiřina Šejbalová a Vlasta Fabiánová, herci Karel Höger a ředitel ND Bedřich Prokoš.

Masarykův lid

maci o opatření ke svým usnesením ze své první schůze; při této příležitosti poopravuje formulaci ze zveřejněného komuniké z této schůze, pokud se týkala »diskriminace J. Nohy ve St. nakladatelství dětské knihy«, v tom smyslu, že tuto diskriminaci nezpůsobilo vedení SNDK. Komise vzala současně na vědomí, že SČSSS urguje dosud nevyřízený návrh, aby J. Nohovi byl udělen in memoriam Řád práce. Dále se zabývala otázkou zastaveného *Kritického měsíčníku* a dospěla k názoru, že byl zastaven ke škodě čs. literatury. V případě spisovatele E. Valenty komise zjistila, že mu byla znemožňována publikační činnost především v důsledku sektářské kritiky představitelů bývalého vedení KSČ. Spisovatel A. C. Nor byl poškozen tím, že se po zrušení Syndikátu českých spisovatelů nemohl stát členem SČSSS, v kterém mu bylo členství přiznáno až v roce 1963, a že pro tyto a další okolnosti nemohly být vydávány jeho knihy. Ve vazbě byl neoprávněně držen Zdeněk Lorenc a tím byl poškozen nejen jako spisovatel a překladatel, ale i jako zaměstnanec býv. ministerstva informací. Komise vyslovuje plnou posmrtnou satisfakci zemřelému spisovateli Jar. Žákovi a lituje, že mu celá léta byla znemožňována publikační činnost. V záležitosti spisovatele Jar. Foglara dospěla komise k názoru, že byl dlouhá léta – mimo vůli SČSSS, který mu podal pomocnou ruku jeho přijetím do svých řad již v roce 1957 – poškozen jednak tím, že na jeho literární práci byla uplatňována deformovaná kritéria,

jednak důsledky administrativních zásahů bývalého vedení ÚV ČSM. Komise přeshetřuje okolnosti, které vedly k vyřazení spisovatele a překladatele J. Vladislava z SČSSS, i když byl do něho znovu přijat roku 1963; zasadí se o plnou rehabilitaci v minulých letech uvězněného básníka J. Koláře. Členské komisi SČSSS rehabilitační komise doporučuje, aby urychleně projednala otázky členství Zdeněk Urbánka, Zdeněk Kalista a B. Fučíka v SČSSS.

Další případy komise vyšetřuje, jiné vyřadila, protože spadají do kompetence orgánů SČSSS nebo jiných institucí. Komise uzavřela jednotlivé případy žadatelů, kteří se na ni obrátili; celkovou zprávu o nich podá nejbližšímu zasedání české části ÚV SČSSS 28. května. Před tímto zasedáním se ještě sejde, aby projednala důsledky závěrů celostátní konference SČSSS v roce 1959; o některých jmenovitých případech se hovořilo již ve zprávě z první schůze komise, rovněž mezi ně patří záležitost literárního kritika J. Janů, který musel odejít z funkce šéfredaktora *Nového života* a z nakladatelství Čs. spisovatel r. 1959.

Komise se též seznámila se sdělením ministerstva kultury a informací, jakým způsobem Státní úřad sociálního zabezpečení vyřídil důchody soudně rehabilitovaných spisovatelů nebo jejich pozůstalých. Konečně se usnesla požádat ministra kultury a informací „o rehabilitaci knih, které byly v minulých letech vyřazovány z knihoven a dány na index.“

AKTUALITY

Letošní májové dny připomněly 76. výročí od skončení druhé světové války a od osvobození Československa Rudou armádou. Na toto výročí, ale také na pověstný „růžový tank“ na Smíchově vzpomenu Petr Kamberský (Lidové noviny 28. 4. 2016).

KUTLVAŠR NA TANKU VAŽME SI PAMÁTNÍKŮ, TĚCH ZELENÝCH I TĚCH RŮŽOVÝCH

Dnes už nejen dospěla, ale i vystudovala generace, pro niž je pojem růžový tank nesrozumitelný. Je to přesně čtvrt století, co byl sovětský tank s číslem 23 přebarven na růžovo a co začala velika pře o jeho význam.

Nudná fakta: Prahu osvobodili povstalci a vlasovci, nikoli Rudá armáda. Tank tohoto typu nebyl v Praze nasazen. A ten obrněnec, jenž to na Klárově od ustupující německé kolony „koupil“, měl na věži číslo 24, nikoli 23. Rudá armáda sváděla tvrdé boje o Ostravu, Olomouc, Brno, v Praze však přišla díky českému povstání k hotovému. Proč tedy stál na pražském Smíchově takový tank s takovým číslem? Protože smyslem pomníku je symbolizovat událost – a v Praze v květnu 1945 sovětské tanky byly a jejich posádky byly spontánně vítány.

Před nedávnem se tu vedla slovní bitva, zda nás tehdy Sověti osvobodili, nebo okupovali. Nebudeme ji tu ožiovat, jen připomeneme absurditu oné dichotomie: samozřejmě že osvobodili, ale stejně tak si vybudovali předpolí pro ovládnutí země. A stejně je to s oním tankem, který dlouhé roky mířil svou hlavní na Petřín a strašil malé pionýrky: symbolizuje jak konec války v roce 1945, tak ocelové zastrašování, na němž totalitní režim do značné míry vystavěl svou moc.

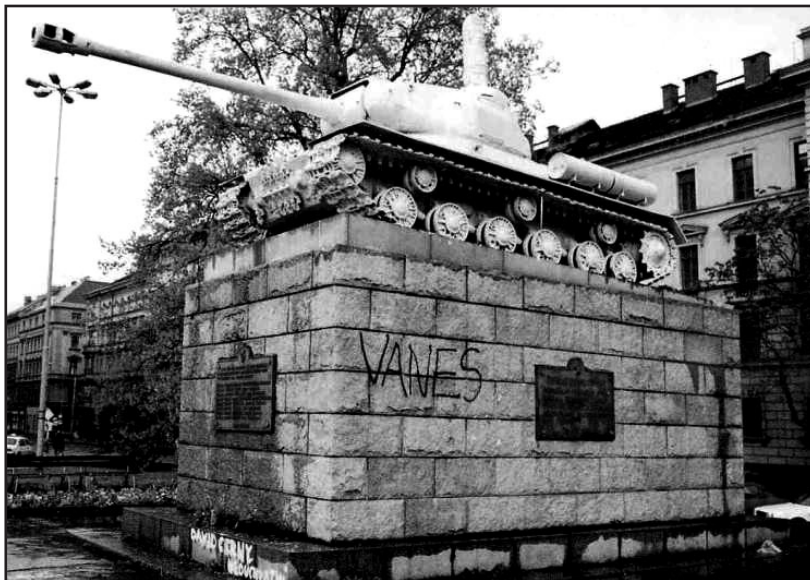
Proto mělo přetření tanku tehdy takovou podporu (poté co jej město odbarvilo zpět do zelena, zružověl znovu zásahem poslanců parlamentu); ale stejně tak „proto“ mnoho lidí dodnes lituje, že ocelové monstrum už na svém pětmetrovém soklu netrůní. Možná by tedy nebylo od věci růžový

Masarykův lid

tank převézt z Vojenského technického muzea v Lešanech zpátky do Prahy a najít mu nějaké vhodné místo. Praze by tank slušel, stejně jako třeba pomník generála Vlasova, jehož vojáci šli povstání na pomoc. A nejvíce ze všeho by měla postavit sochu generálu Karlu Kutlvašrovi, jenž vedl Pražské povstání.

Země jako naše, přes niž se každých pár dekad převalí historie, by neměly pomníky likvidovat. Zbouráním památníku se nezabýváme minulostí. K ní patří Jan Hus i mariánský sloup, tank číslo 23 i generál Kutlvašr.

Petr Kamberský



ZE VZPOMÍNEK PAMĚTNÍKŮ

Pokračujeme další ukázkou z paměti právníka a diplomata Eduarda Táborského „Pravda zvítězila“ (Družstevní práce 1947), který byl za druhé světové války v Londýně osobním tajemníkem prezidenta Beneše.

V Praze 16. března 1939

Hned od prvního rána okupace se začali hýbat zrádci a vyvrhelové. První se objevil na denním světle Gajda. Vydal prohlášení, v němž volal všechny ke spolupráci: „Jednotnost jednání a rozhodování ukládá nám všem, abychom bez rozdílu a ohledů na dosavadní svazky se spojili a podrobili jednotnému vedení, které tímto přejímám (!)... Zřídil jsem pracovní výbor z osob národně osvědčených a spolehlivých, v němž jsou všechny složky národa. Zpravím vás v nejbližších hodinách o postupu, který uznám za prospěšný pro náš národ.“ Zatím se všichni mají hlásit na Uhelném trhu v hlavním stanu Fašistického národního tábora.

Myslel, že přišel jeho čas, i ukázal svou pravou tvář. Jeho lidé začali hned přejímat židovské podniky. A v prvním zmatku mu provolání převzala i CTK. Dnes už se to na štěstí trochu uklidnilo. Gajda byl nahrazen tzv. Českým národním výborem, v němž vedle něho a lumpů jako Rozsévač-Rys a Thun-Hohenstein bylo též několik dobrých lidí, zejména Franta Němec a ing. Nečas. Dnes už se zřetelně zase vedení věcí pod dozorem Němců ujímají Hácha, Beran a strana Národní jednoty. Tím bude alespoň zabráněno nejhoršímu a nejčernější garnitura našich lumpů zůstane přece jenom mimo vedení.

Podle dnešního Hitlerova výnosu stáváme se tudíž protektorátem německé říše. Jsme tedy rovni černochům a marokáncům. Ale i tunisský bej má více práv než náš „Staatspräsident“. Může

alespoň přijímat cizí vyslance. My ani to ne.

Vždyť ostatně nejde ani o protektorát v pravém slova smyslu. Jde o naši inkorporaci do Německa; název „protektorát“ je určen jen pro oklamání veřejnosti.

A Hitler je na Pražském hradě. Největší lhář a nejsprostší gangster světa se naparuje v staroslavném sídle českých králů a kaprálsky huláká po pokojích, v nichž pracoval pro naši lepší budoucnost náš prezident Osvoboditel. Šel se mu



Hitler na Pražském hradě

Masarykův lid

poklonit Hácha s Havelkou a Klimentem. Po něm se přišel zhanobit Syrový. Dostavil se též primátor Klapka. Hitler mu řekl, že českému národu kyne při loyálním chování šťastná budoucnost.

Vývoj nové slovenské „samostatnosti“ spěje rychle k německému protektorátu. Včera poslal Tiso telegram Hitlerovi se žádostí, aby převzal ochranu nad Slovenskem. Hitler dnes odpověděl z Prahy, že ochranu přejímá.

Podkarpatská Rus je rychle obsazována Maďary. Vološinova vláda utekla do Rumunska a Prchalova armáda ustupuje rovněž směrem k Rumunsku. Maďaři mají těžké boje též s nepravidelnými jednotkami karpatoruskými. Teleki svým lhářstvím na chvíli překonal i samotného Hitlera. Prohlásil v maďarské sněmovně, že obsazení Podkarpatské Rusi se děje na žádost karpatorukrajinského lidu a jeho vůdců.

Pařížský Le Temps a některé londýnské deníky převzaly Chamberlainovu hesi o rozbití republiky zevnitř. Není hezké do ležícího ještě kopat.

S Václavem Benešem jsme se dohodli, že odjedeme do ciziny. Do Anglie a odtud do Ameriky. Pokusíme se dostat propustky na Slovensko a odtud překročíme ilegálně do Polska. Na diplomatické pasy jistě nebude těžko dostat ve Varšavě anglické a americké vízum.

V Praze 17. března 1939

Na zamíni je už likvidace v plném proudu. Černínský palác a úřadovny na Hradě jsou zabírány především. Vše se soustřeďuje do Dejvic a v konečné fázi máme přijít do Toskánského paláce. Vrchní dozor nad likvidací z německé strany má mít velvyslanec Ritter, německý chargé d'affaires Hencke a legační tajemník Mitis. Hencke s Mitsem už se na to byli na Hradě podívat. Vzpomínám, jak se Hencke přihnal do Černínského paláce brzy ráno 30. září, aby odevzdal ministru Kroftovi opis mnichovské dohody. Byl, myslím, z těch poměrně ještě slušnějších Němců. Zato Mitis se mi zdál vždycky vychytralým darebákem. Pocházel odněkud z Moravy, mluvil dobře česky a byl vždy neobyčejně úlisný. Jakési elegantnější vydání Dickensova Uriaha Weepa. Ti tedy měli nyní mít nad námi vrchní dozor.

Celý včerejší den se podle příkazu Němců rozesílaly telegramy, příkazující přednostům zastupitelských úřadů po celém světě, aby své úřady odevzdali Němcům. Rozesílaly se s tichou nadějí, že adresáti nevyhoví. Zároveň se v rychlosti poukazovaly služební platy na měsíc duben, aby ti, kdo by se rozhodli příkazu nevyhovět a zůstat v cizině, měli alespoň pro počátek z čeho žít. Byl to první z těch druhů nenápadné sabotáže, jež zvláště Čechům sedí: plnit sice příkazy a předpisy, ale tak, aby se jejich vlastní účel co nejvíce zhatil. Tu se ukázala trestuhodná ledabylost Chvalkovského a Beranovy vlády: až na nepatrné výjimky nebylo venku větších fondů, z nichž by mohl zahraniční odboj své úsilí financovat.

Z celého prezidia zamíni se stala veliká burza zahraničních zpráv. Kdekdo poslouchá a předává odposlouchané dál. V Americe byly prý velké schůze Čechoameričanů. Desetitisíce našich krajanů protestovaly tak proti násilí na nás spáchaném. Na obrovské schůzi v Chicagu přečetl prý Jan Masaryk za ohromných ovací

poselství prezidenta Beneše. Ze schůzí byla poslána řada telegramů prezidentu Rooseveltovi, ministerským předsedům Chamberlainovi a Daladierovi. Též Hácha dostal od amerických krajanů telegram protestující proti německému záboru. A Národní slovenský spolok z Pittsburghu poslal prý hned 14. března Sidorovi protestní telegram, varující ho před vyjednáváním s Němci.

Podle zpráv, docházejících ze Spojených států, postavil se dr. Beneš v čelo osvobozené akce. Přerušil tak politické mlčení, které si uložil po svém odjezdu z Československa, aby neškodil narovnání mezi pomnichovskou republikou a Německem. Včera poslal prezidentu Rooseveltovi, ministerským předsedům Chamberlainovi a Daladierovi a zahraničnímu komisaři Litvinovovi protestní telegramy. Poukázal v nich na neslýchané oběti, jež byly uloženy v zájmu evropského míru československému lidu mnichovským rozhodnutím, a na záruky integrity a bezpečnosti, jež za to byly Československu přislíbeny. Přesto však jedna z velmocí, jež mnichovskou dohodu podepsaly, pod hrozbami násilí rozdělila československé území, obsadila je svým vojskem a zřídila v něm „protektorát“. Prezident protestoval proti tomuto potlačení svatých práv československého lidu a žádal příslušné vlády, aby tento zločin odmítly uzнат a vyvodily „důsledky, jaké dnes naléhavě vyžaduje tragická situace Evropy a světa“. Opis telegramu zaslal též generálnímu tajemníku Společnosti národů Avenolovi, dovolávaje se paktu o Společnosti národů, a vyslovuje naději, že členové Společnosti národů zločin ten neuznají a učiní v dané chvíli, co jim závazky z paktu plynoucí ukládají.

A dnes učinil jménem americké vlády státní podsekretář Sumner Welles toto historické prohlášení:

„Vláda Spojených států již častěji prohlásila své přesvědčení, že světový mír může být zajištěn pouze mezinárodní podporou programu pořádku, založeného na právu. Americká vláda, založená na zásadách lidské svobody a demokracie a oddaná těmto zásadám, musí dát najevo, že tento stát odsuzuje činy, z nichž vyšlo dočasné vyhlazení výsad svobodného a nezávislého národa, se kterým od dne, kdy Československá republika dosáhla své nezávislosti, lid Spojených států udržoval úzké a přátelské vztahy.

Postavení vlády Spojených států bylo stále jasné prohlašováno. Americká vláda zdůraznila, jak nutné je, aby bylo dbáno svatosti smluv a daného slova a aby bylo dbáno zásady neintervence kterýmkoliv národem do vnitřních záležitostí národů ostatních. Při častých příležitostech americká vláda odsoudila politiku vojenského útoku. Jest zřejmé, že činy zpupného bezpráví a svévolného násilí ohrožují světový mír a samu strukturu moderní civilizace. Naléhavá potřeba zachování zásad, zdůrazňovaná americkou vládou, byla dostatečně dokázána vývojem minulých tří dnů.“

Krásné prohlášení! Konečně po váhavém kolísání prvních dvou dnů se na mezinárodním poli vyjasňuje. Amerika se ujímá vedení demokratického tábora. Je prvou zemí, jež nám jde alespoň touto cestou na pomoc. Roosevelt tu kráčí ve šlépějích Wilsonových, jenž byl první, kdo uznal československou vládu v roce 1918. Náš lid toho nezapomene. Roosevelt zřejmě nesdílí tvrdohlavou bláhovost Chamberlainovu, a třebaže je dále od okamžitého centra dění, lépe rozumí německé výzvě a zdvihl rukavici, kterou

Masarykův lid

mu Němci svou notifikací o zaboru Československa zpupně hodili. Po jasném prohlášení Američanů stěží by mohli Chamberlain a Daladier německý zločin pomínouti mlčením nebo dokonce jej uznat.

Ve svém projevu v Birminghamu – jak jsem jej mohl zachytiti z londýnského rozhlasu – ustoupil už Chamberlain od své these z 15. března, že rozklad Československa nastal zevnitř. „Byly-li nepořádky,“ ptá se, „nebyly podníceny zvenčí? A může kdokoli mimo Německo brát vážně, že by byly takovým nebezpečím pro Německo, aby mohly ospravedlniti to, co se stalo?“ A nachází též už slova plného uznání pro národ té země, o níž ještě za mnichovských dnů „nic nevěděl“ „Čí srdce by nešlo v sympatii k hrdému a statečnému národu, jenž se stal tak náhle obětí této invaze, jehož svoboda byla zmařena, jehož neodvislost padla?“ A starý muž si trpce a dlouze stěžuje birminghamskému posluchačstvu na proradnost, které se vůči němu dopustil svými mnichovskými sliby Hitler, jemuž tolik věřil...

V Praze 18. března 1939

Vlády britská a francouzská podaly v Berlíně protest proti německému postupu vůči Československu a prohlásily, že k obsazení Československa došlo protiprávně a že situaci takto vytvořenou neuznávají.

Němci to zřejmě nečekali. Počítali s ještě větším stupněm demoralizace Západu a mysleli si, že když ne Amerika, tedy Anglie a Francie anexi Československa spolknou. Chamberlainův neslaný projev 2 15. března je v tomto domnění jen utvrdil. Právem se jim zdál prvním zatroubením k dalšímu anglickému ústupu. Není divu, že byli překvapeni, když se britský a francouzský velvyslanec dostavili na Wilhelmstrasse s ostrým a jednoznačným protestem. Britský velvyslanec Henderson byl odvolán do Londýna a německý velvyslanec v Londýně Dirksen do Berlína.

Říšským protektorem se stal Neurath. To by ukazovalo na to, že nám Němci chtějí spíše ukázat příjemnou tvář.

Neurath je ze staré diplomatické školy a má pověst slušnějšího Němce.

Na zamíni počínají docházet první telegramy v odpověď na výzvu, aby zahraniční úřady byly odevzdány Němcům. K našemu žalu převážná většina příkazům vyhovuje, a to i tam, kde by se naši páni nevystavovali žádnému riziku – ovšem kromě nemožnosti vrátit se domů. Vyslanec Šeba odevzdal v Číně, vyslanec Slavík v Bruselu, můj bývalý šéf vyslanec Pacák odevzdal vyslanectví v Haagu, Štrér v Bernu, Veverka v Bukurešti. A v Jižní Americe je tomu podobně.

Jaké jsme to měli zástupce republiky! Místo aby právě ve chvíli, kdy na nich záleželo nejvíce, v okamžiku, kdy měli držeti pevnou rukou a uchovat pro nadcházející boj tyto zevní symboly naší samostatnosti a suverenity, roztřásla se jim kolena a podřizovali se ponížene jeden po druhém Němcům. Místo aby nyní hrdě vztyčili hlavu a začlenili se do osvobozovacího boje, který už byl započat v Americe prezidentem Benešem, a aby tak před celým světem svým postupem slavnostně dokumentovali nepoddajnost československého lidu cizímu otroctví a jeho nezlomnou vůli k samostatnému životu, políbili před tvář mezinárodní veřejnosti napřaženou nacistickou pěst a včlenili se s ohnutou šíjí do nového řádu. Dvacet let se pohybovali na výsluní záviděníhodných míst. A teď, když měli republiku, v níž se měli tak dobře, obhajovat nejvíce, takhle se zachovali! Dopustili se tím těžké zrady na svém státě a nesmíme dopustit, až se zase vše k lepšímu obrátí, aby unikli zaslouženému trestu. Žádné výmluvy jim nepomohou. Jejich povinnost v těchto osudových chvílích byla jasná: veřejně protestovati proti spáchanému násilí a s Němci o ničem nejednat. A kdyby je k odevzdání nutila místní vláda, pak nanejvýše pod protestem místnosti odevzdat jí a úřední archiv odvézt nebo zničit.

Eduard Tábořský
(dokončení příště)

3 ARCHIVU

Jako dobový dokument uveřejňujeme projev Vojty Beneše, který přednesl na celostátním sjezdu čs. učitelů ve Zlíně 6. srpna 1938 pod názvem „Pro nového, čínorodého československého člověka“. (Výběr, roč. V., č. 9, září 1938)

Vojta Beneš (nar. 1878) byl starším bratrem prezidenta Edvarda Beneše. Za první světové války žil v Americe, kde agilně pracoval v našem I. odboji. Jako učitel a publicista se za první republiky podílel na koncepci školské reformy, stal se zemským školním inspektorem, byl předsedou Zemského ústředí péče o mládež v Čechách a několik let předsedou Svazu učitelstva československého. Angažoval se v sociálně demokratické straně, za níž v letech 1925–35 měl poslanecký mandát a v letech 1935–36 byl senátorem NS.

Ačkoliv jeho projev měl vyznít optimisticky, dnes působí tristně, jestliže si ho zařadíme do tehdejšího politického dění a víme, co následovalo. Za osm týdnů od zlínského setkání čs. vláda přijala mnichovský diktát. Vojta Beneš odešel do exilu v červnu 1939 a během 2. světové války pobýval v USA a Kanadě a vyvíjel přednáškovou a publicistickou činnost v intencích protinacistického odboje.



Vojta Beneš

PRO NOVÉHO, ČINORODÉHO ČESKOSLOVENSKÉHO ČLOVĚKA

Celostátnímu sjezdu čs. učitelů ve Zlíně 6. srpna 1938

/Výběr, č. 9., ročník V., září 1938/

Musíme se trvale loučit s tím, čemu se u nás omylem říká demokracie. Demokracii je třeba dát lepší náplň. Nádoby v naší demokracii jsou dobré, ale špatné je v mnohých sklepech víno.

Zapomněli jsme ve své demokracii často na člověka. Mysleli jsme jen na formy a zákony. Domnívajíce se, že přišel čas kolektivismu, začali jsme zakazovat osobnost a zatracovali jsme ji dvacet let. Mysleli jsme, že spása je v množství. Neuvědomili jsme si, že na dav je nás málo a že větší dav ušlape menší dav. Proto se všude lidé s hrůzou ptají, co by se stalo, kdyby ten nebo onen člověk zemřel. Zkrátka zapomněli jsme vychovávat vůdce. Demokracie byla prostě ohrožena pověrou, že celek je všechno, jednotlivec nic. A to je velký mravní nedostatek demokracie a musí se odstranit.

Masaryk jednou řekl: „Demokracii bychom měli – ještě demokraty. Musíme se jimi stát. Musíme k tomu vychovávat svou společnost.

Všechn spor ve světě má své příčiny v tom, že se všude nastoluje vláda čtvrtého stavu – dělnictva. Tato vláda má různé formy. Nejvýraznějším z nich je fašismus a komunismus. Přitom fašismus a komunismus stojí proti sobě na nůž. Prakticky ano, teoreticky nikoliv. Teoreticky nikoliv, protože i fašismus i komunismus chce stejný prospěch lidu. Prakticky ano, protože fašismus chce nebo potřebuje tisíce, tisíce čtverečných kilometrů úrodné komunistické půdy. V politice nestojí proti sobě fašismus a komunismus, ale diktatury a demokracie.

Za jakých okolností ob stojí demokracie proti systémům totalitním – diktátorským? Když nebude mít vlastnosti, které jí přisuzuje Mussolini. Mussolini řekl Polákům: Demokracie jest materialistická, přízemní, sobecká, rozkladná, nemá smyslu pro celek, je korupční, zbabělá a k boji nepohotová, protože sama nemá smyslu pro pravdu, kterou hájí.

Stürmer, který si říkal – Bůh jsem Já a stát musí být zničen, abych byl Já – hlásal demokracii, protože byl přesvědčen, že vnitřní rozkladná nekázeň demokratů rozbije stát.

Odkud vyvěrá odpor k demokracii? Z darwinismu. Darwinismus učí, že příroda nezná rovnosti, je jen „boj o život, vládne elita, vítězí silné rasy, dobro podléhá silnějšímu zlu, zákon a právo je síla, spravedlnost je výmysl slabochů a filozofický podvod, protože žádné spravedlnosti ve světě není, spravedlnost je to, co žádá a dělá příroda. To je tvrzení nepřátel demokracie. Fašismus, který je vyvrcholením tohoto tvrzení, je proto učení protikřesťanské. Boj je zásadou, boj za každou cenu. Jeví se to i v politické praxi. Proto jsou státy, které, pohrdající mírem, uzavírají jen pakty o neútočení, třeba jen na 10 let. Totalismus nenávidí humanitu, vidí v ní

slabošské oslavování lidstva, neboť podle idejí totalismu je válka nejušlechtilejší, nejpřirozenější lidský stav. Proto fašismus tolik nenávidí pozitivismus a racionalismus, neboť pozitivismus přikazuje člověku milovat člověka a racionalismus ukládá člověku užívat rozum. V přírodě vládne pud a vášně. Láska a rozum nemůže však dovolit, aby zákony živočišného světa, živočišného boje, se přenášely ze zvířecí sféry do sféry lidstva. Člověk je snaha po dokonalosti, má úsilí mravní a civilizační.

Učení, nenávidící demokracii, nevzniklo po smlouvě versailleské. Darwin, Schopenhauer, Mommsen a jiní je dávno rozesávali před Hitlerem. Jest jím živena filozofie německá od padesátých let, od té doby, co se začalo rodit na Rýně mladé nacionalistické Německo. Je přirozené, že za filozofii, která učí, že „demokratické ideály jsou výmyslem degenerovaných židovských hlav“, nemůže být nic jiného, než Almerie, Habeš přibitá k zemi, vražděná Čína, nová světová válka, pád evropské kultury do zvířecí džungle. Má-li to vše pominout, musí se lidstvo i nadále opírat a utíkat k etickým zásadám křesťanství. Já věřím, že etika křesťanská, etika Ježíšova s láskou a rozumem všeho demokratického světa v tomto zápase zvítězí.

Jak se dívají demokracie a totalitní režimy na poslání státu?

Totalitní režimy praví: Stát jest jediný nade všemi. Množství, je všechno, jednotlivec nic. Proto je subordinace a komando. Nejsou ani bohatí, ani chudí, jsou jen oddaní lidé /Proletariát zakázal už starý Hegel./ V čele množství, v čele lidského davu stojí jediný neomylný politický vůdce /Zcentralisovaná byrokratická státní mašina v rukou takového vůdce je ovšem hrozný stroj/. Úkolem vůdce, napsal Hitler v knize „Mein Kampf“, je ukouti meč. Bohužel také Marx učil, že jedinec není nic, a že je třeba všechny individuální hodnoty a zájmy člověka slučovat se zájmy masy. Československý socialismus to neuznává. Svoboda jedince a individuality v Československu musí zůstat nedotčena, protože víme, že humanitní demokracie není slabošství a dovede si dát své věci do pořádku.

Co musí být podstatou humanitní demokracie? Její tvořivost, skladebnost jejích tvořivých sil, spolupráce.

Také humanitní demokracie jest idea hrdinná. Nemá nic společného s humanismem za každou cenu. Masaryk nesčetněkrát řekl: Budeme se bránit železem. Pravda, modlíme se Otčenáš a „odpustí nám naše viny“. Ale humanistický řád je právní řád. Modlíme se „otče náš“, jsme proto bratři a sestry, jsme si proto jako bratři a sestry rovni, věříme v bratrství, v humanitní demokracii, ale nebojíme se potírat zlo, bojovat proti zlu, ničit a nelitostně zničit násilí. Když ve světové válce byla Belgie na zemi, Francie zbita a na kolenou v zoufalé obraně, Rusko utopené v Baltských jezerech, Srbové na útěku přes Albánii, když bestia tri-

Masarykův lid

umphans, jak to nazval kterýsi spisovatel, začala dávit celý svět, zdvihl se největší učitel humanitní demokracie, starý čtyřiašedesátiletý pán bez peněz a jediného vojáka, Masaryk, a pustil se do světa s jedinou vírou, že ten svůj boj vyhraje. Myslím, že Masaryka nehnala do světa nějaká romantická sentimentalita starého pána, ale přesvědčení ve vítězství demokracií, vidění vzestupného vývoje člověka, přesvědčení, že člověk v potu a práci, v slzách a utrpení valí jako Sysifos svůj balvan na kopec lidského bratrství, že při tom klopýtne, rozedere svaly, zoufale zkříví obličej, ochabuje, ale že se po chvíli oddechu opět vzchopí a že svůj balvan na vrchol hory dovalí. Tento průhled alejí lidských dějin a jejich vývoje v budoucnosti vedl Masaryka a vede nás k víře, že demokracie zvítězí. Pro humanistický řád na zemi bylo pobito ve světové válce 10 milionů lidí, ale císař Vilém tím lidský vývoj nezastavil a nezastaví jej ani nikdo jiný. Zlo dovede člověka na zem srazit, ale nedovede a nemůže jej na zemi udupat, na zemi udržet, protože člověk utíká ze sfér zvířat do sfér vyšších, do sfér lidských.

Lidé mají své zákony. Dnes jsou pravdou odhlasovanou parlamentem nebo nařízenou diktátorem, zítra nejsou ničím. Ale jeden zákon, jedna pravda je nezměnitelná: pravda, že lidské pokolení spěje k ušlechtilosti, že se zlepšuje a že vytvoří spravedlivý politický řád humanitní demokracie.

Humanitní idea je idea hrdinská. Podívejme se na Španělsko, hledejme příklady jinde /úžasné veliké mravní hodnoty prostých lidí kolem Lincolna/. Ale demokracie se neměří jenom ostřím meče. Poznává se také podle práce občanů. Přichází doba nového hrdinství. Když přišel Masaryk domů z ciziny, řekl: „Převychovat, odrakouštit.“ /V tom je smysl školské reformy/. Jakého člověka z nás vytvořilo porakoušťování? Člověka pasivního, nepodnikavého, netvořivého. Slovenský člověk byl takto vychováván 1000 let, my jsme žili bez užívání vlastního rozumu 300 let. Jde o to proměnit národ povahy pasivní na národ povahy tvůrčí. Je-li vláda milionů, tak také práce milionů, více nových hodnot, více štěstí, radosti, svobody, práva. Jenom v tom znamení demokracie zvítězí. Formami a ústavami se mnoho nezmění. Změnit se musí národ. Masaryk řekl: „Také my chceme zvonit na zvonici světa. Chceš-li něco být, musíš něco umět, chceš-li přijímat, musíš dávat.“ Ale široká huba, kterou demokracie povoluje každému občanu státu – to není to správné zvonění na zvonici světa. Tak to také rozuměl Masaryk, potíraje plané řečňování.

Demokracie hledá typ nového hrdiny. Jaké hrdiny měl dosud náš národ? Širokohubé, rozpálené hlavy, jejichž hlavní prací bylo lézt do kapsy. Bouřili šeptmo na rozích ulic: „Kolik milionů máte, pane Beneši, ve Švýcarech?“ „Co dostává paní Alice Masaryková za práci v Československém červeném kříži?“ Jiným typem hrdiny je mučedník. Avšak žádný ztřeštěný radikál, který neumí než hanobit, řezat, žádný mučedník nemůže být naším národním hrdinou. Náš moderní hrdina je aktivní člověk. Ne statečně prohrávat, ale statečně vyhrávat, vyhrávat práci. Chápu, že početní malost vede národ k myšlenkové pasivitě. Všude se ta malost objevuje. Objevila se také v posledních dnech, když se začalo troubit na ústup před 21. květnem a že je lépe jít do Canossy. Schauer kdysi dokonce radil, abychom se

zgermanizovali naráz a neničili se ustupováním kousek po kousku. Také Kramář před válkou psal, „Tolik bázlivců nebylo nikdy jako nyní.“ Pravda, pasivity bylo tolik, že se nemohlo podařit, aby byla z povahy národa za dvacet let vybita. Odráží se to ještě v hádce o tom, která revoluce byla aktivnější, revoluce domácí nebo zahraniční, zdali přinesl národu větší užitek legionář, nový československý občan se zbraní v ruce, nebo pasivní trpělivý duch domácích hrdinů.

Tento boj o nového aktivního Čechoslováka je také v našem národním hospodářství. Od roku 1929 žijeme ve větší nebo menší krizi. Milion mužů a žen nemá dost chleba a chce pracovat. Zatím sháníme peníze na podpory a čekáme na zázrak, až některý náš nový hrdina, aktivní, tvořivý, podnikavý Čechoslovák vymyslí pro tento milion lidí práci. Tvořivá povaha severského člověka, Švéda, Nora, Fina se této krize dávno zbavila. Říká se, že není na práci dost peněz. Peněz je dost, ale kuráže málo, podnikavosti málo, tvořivosti málo.

Chvála bohu, nový typ československého tvořivého člověka už se rodí. Cítíte to nejlépe tady ve Zlíne. Můžete Zlín milovat, nebo nenávidět. Nemůžete však Zlínu upřít tvrdou „bojovnost, která vítězí ne podvodem, ale tvrdou prací a poctivým zbožím. Je to ku podivu, že to byl prvý Baťa, kdo si uvědomil spojitost života s výchovou a kdo žádal výchovu českého člověka k podnikavosti, k životelství. Musíme mít poctivý, tvořivý, podnikatelský národ. To je náš vychovatelský problém v Čechách a na Moravě, třikrát na Slovensku a desetkrát na Podkarpatské Rusi. Předrevoluční ruské Ničevó píše na Podkarpatsku a také namnoze u nás velké zlo. Mluví se o ruské revoluci, že byla nelidská, krvavá. Ale co je na ruské revoluci velikého, je to, že se rozhodla naučit ruského mužika dělat, že si předsevzala naučit 150 milionů ruských mužů a žen poctivě pracovat, že se rozhodla vypráskat z jejich hlavy pojem Ničevó.

Problém našeho školství je tedy dále: ven z pasivity. Vychovat činného člověka. Proměnit pamětnou, intelektuální, naučnou školu ve školu sociální, tvořivou, ve školu činu. Vychovat činnou, podnikatelskou, životelskou povahu. Jen taková povaha může stát budovat, ale také bránit. Za vlastní bídu umírat nikdo nechce. Umírá se jen za chleba a střechu nad hlavou. Nebude pak třeba k boji za samostatnost státu mobilizovat žádné nové mravní síly, tak budeme mobilizováni trvale. Škola se nesmí stát jen dílnou, toho jsme si vědomi. Škola při své praktičnosti musí zůstat Komenského dílnou lidskosti, vést ke vzdělání praktickému, mravnímu i rozumovému, musí dávat metodu nejen práce, ale také metodu myšlení. A tu povinnost má nejen škola, ale také dílna, šachta, biograf, banka, všecko, kde se lidé scházejí k práci nebo zábavě. A nejlepší vzdělání při tom patří ženám – matkám.

Diktatury učí, že život je boj, demokratický řád ukládá, že život nesmí být boj. Demokracie odmítají bojovat brachiálním násilím, sprostou propagandou a porušováním smluv. Demokracie bojuje soutěží, jakostí, poctivostí. Demokratická škola vychovává nové pokolení ke spolupráci. Jednou Cekota o tom se mnou diskutoval. Já jsem se ho ptal: „Co dalo bratřím Baťům tu hospodářskou sílu, spolupráce, organizovaná spolupráce, nebo zásada, že život je boj.“ Nešťíteli jsme se v tom boji surovostí. Dospěli jsme ve stra-

Masarykův lid

nickém boji tak daleko, že to vypadá jako by vládl v každém ministerstvu jiný stát. Toto stranictví není obrazem spolupráce. Toto stranictví, udržované hanebností tisku, není Masarykova demokracie. Nic není Masarykova demokracie, co rozděluje národ a jeho síly. Spolupráce znamená jednotu. Jednota z nouze je jako Daliborova muzika, která jistě nestála za nic. V demokracii se dá pracovat i při zachování stranictví. Stranictví se však nesmí stát atomizací národa. Také stranictví musí budovat /Jinak nebude mít co bránit/. Tady má škola velké povinnosti: zastavit atomizaci národa. Ve směru vertikálním se atomizuje, drobí stát, obec, rodina, rozklad shora dolů. Ve směru horizontálním se té atomizaci, drobení, říká autonomismus, separatismus, v měřítku světovém „English isolation“ nebo „American isolation“. Tato izolace, atomizace, rozbití, spolupráce, která ve světové spolupráci rozbila Společnost národů, je hanebné, materialistické sobectví.

Nejhroznějším nepřítelem demokracie jest nedostatek smyslu pro pravdu. V demokracii musíme myslet stále na pravdu. Proto nám dal prezident republiky státní heslo „Pravda vítězí“. Demokracie, která by neznala pravdy, demokracie mocenská, přízemní, stranická, demokracie respektující legitimace, demokracie nedbající pravdy na radnicích, okresních hejtmanstvích a v úřadech, rodí nepřátele a je zralá k pádu. Křivdy jsou zdrojem anarchismu v hlavách mužů a matek. Tisíc preferovaných mužů je schopno rozvrátit stát. Objektivita musí být všude. Kdyby Baťa bral své lidi podle legitimace, dávno by zkrachoval.

Objektivita, pravda, poctivost v demokracii jest v rukou učitelů. Vzdělaný volič vytvoří kvalitní demokracii. Nesmíme proto učit lidi dělat politiku ušima, ale očima a rozumem. Pak bude v parlamentě více osobností. Úroveň voliče zaručuje osobnost poslancovu. Největší kompliment, kterého se mně kdy v tomto státě dostalo, bylo to, že když jsem odcházel z parlamentu, jedny noviny o mně napsaly: Zase jedna osobnost odchází z parlamentu. Úkol školy tedy je: učit jasně myslet, dobře vidět, správně jednat s volebním lístkem. Nízká úroveň voličů znamená nízkou úroveň poslanců. Rumunská demokracie, která šla do voleb s dvaapadesáti stranami, byl blázin, který čekal na milosrdnou ránu smrti. Proto pryč s atomizací národa! Čím dále na východ, tím radikálněji se tento problém musí řešit. Pryč ruce od nerozumné stranické politiky. Člověk je výš než strana, strom je výš než jeho větve. Usilujeme o poučeného voliče. Je hradbou proti rozkladu.

Nemáme také dostatek autorit. Dvacet let jsme popírali osobnost, proto jsou strany bez vůdců. Je málo vršků, hor a velehor, demokracie zvedla nížiny, vrcholy se snížily. Proto je těch autorit v demokracii méně, zejména, když není dobrovolné kázně. Problém vůdců je také problém výchovy. Řídme se při dělání vůdců radou starého Riegra: „Aby nás Pán Bůh při zdravém rozumu zachoval ráčil“. Vůdcovství nemůže být jášství. Vůdce musí sloužit, vést v práci.

Humanitní demokracie se neobejde bez mravní jednoty. Jednota však nesmí být vynucena. Vynucená jednota je slabá, mizerná, nic nevydrží. Potřebujeme jednotu Američanů a Angličanů. Řídme se proto ve společném životě zásadou, že rozčilení není program. Dávejme dohromady rozum a srdce, vytvářejme tak nový, lepší poměr

člověka k člověku, přestaňme se dělit na Čechy a Slováky, pořádejme s nimi konference. My Češi snažme se o lepší styky se Slováky, navštěvujme jejich výstavy, kupujme jejich knihy, učme jejich syny řemeslům, neptejme se, kolik nám to vynese, vytvořme jednu učitelskou organizaci, porosteme tak ke vzájemné úctě, humanitní demokracie se tak stane bratrstvím. Bijeme se o malichernosti. Jak daleko je i mezi učiteli, než aby si podali kamarádsky ruce, než aby se všichni učitelé Češi, Slováci, demokratičtí Němci, Maďaři, podkarpatoruští Slováci dali dohromady a než by v počtu 50.000 lidí začali usilovat o toleranci politickou a pracovat pro vysokou civilizační úroveň našeho člověka, našich dějin. Jak nadšeně bychom to uvítali, jak velmi by to prospělo Verchovině, Budohoří, lidu na Valašských horách, kde je tolik bídy, jaký užitek by z toho měli všichni! Zatím nedokážeme to, aby si lidé spravili před vlastní chalupou díry na silnici nebo dali do pořádku most pod okny, protože „to není jejich povinnost, to má dělat okres“. V každé obci se setkáváme se zanedbanými cestami, špinavými hospodami, močůvkami na návsi, s hroznými chlévy a mnohde se špinavými lidmi. Jak velké dílo čeká ve výchově matky a hospodyně! Vlastenectví ze srdcí učitelů na dědinách musí jim vjet do rukou. Sžít se s lidem, poznat jeho bídu, to je první úkol. Pak pryč s vlastní lajdačinou. Pak konkrétní práce, každý bude mít jinou: jsou kraje, kde může učitel lidem ukázat, jaké mohou mít velké příjmy z ovocnářství, když vysadí stromy kolem svých silnic. Ven s aktivním, pracovitým, tvořivým československým člověkem do polí a dílen! Vlast potřebuje každého. Vlast bude krásnější a každý bude za ty české chalupy, mozoly, pot, za své rodiče, bratry a sestry, za své děti, za spoluobčany s láskou v boji umírat a prací, krví a láskou tvořit nový život.

Vojta Beneš

Aforismus je závěrečný článek
dlouhého myšlenkového řetězce.

Marie v. Ebner-Eschenbach

Součet částí není celek.

Lao-tse

Nestačí mít velké schopnosti,
je třeba umět s nimi hospodařit.

L. Vauvenarques

Čas nemůžeme vrátit zpět,
můžeme však znovu natáhnout hodiny.

John Steinbeck

KNÍHY, KTERÉ NÁS ZAJÍMAJÍ

VÝSLEDKY LETOŠNÍ SOUTĚŽE MIROSLAVA IVANOVA - DÍLA LITERATURY FAKTU

Jak již z minulých ročníků víme, literatura faktu je pevnou součástí veškeré knižní produkce. I letos byla soutěž obohacena celkem 71 tituly, z toho 9 titulů v soutěžní kategorii do 39 let, 16 titulů bylo zasláno do regionální soutěže. Zajisté dost přesvědčivě bohatá tvorba.

Stále živé je téma války, koncentračních táborů, holocaustu, nově a celkem logicky v souvislosti s vývojem se prohloubilo téma volyňských Čechů, bezpochyby významným přínosem letošní soutěže byla mimořádně fundovaná studie o působení a vlivu Svobodné Evropy. Také život novináře a zápasy sportovců se promítly jako téma. Pak exotické téma z Japonska o historii samurajů. Tematika aktuální, politická, společenská i krátké návraty do historie. Návraty ke krajině, ke kořenům, osobnostem kulturního života, k domům a jejich slavným obyvatelům.

Nemám zde místo, abych se alespoň stručně zmínil o všech publikacích, připomenu tedy jen díla oceněná. Ovšem i mezi neoceněnými najdeme hodnotné věci. Rok vydání u všech je 2015, nebudu ho tedy jednotlivě uvádět.

Hlavní cena byla udělena **Jaroslavu Šedivému** za knihu *Osudné spojení Praha a Moskva 1920–1948*, vydanou nakladatelstvím Mladá fronta v Praze. Jejím hlavním motivem je vyprávění „o bludných cestách československé zahraniční politiky“, jak říká sám autor: „byly chvíle, kdy jsme v sovětském Rusku viděli dobrého spojence v naší těžké chvíli, a dost dobře jsme neodhadli, do jaké geopolitické pasti spějeme.“ Autor nabízí čtenáři obsáhlý pohled na takřka třicetiletý vývoj naší zahraniční politiky. Dokonale tu zúročil své zkušenosti ministra zahraničních věcí i velvyslance v několika zemích. Dílo stojí za to, abych se mu věnoval jednotlivě **v příštím čísle ML**.

Jiří Padevět vytvořil knihu *Krvavé finále. Jaro 1945 v českých zemích*, vydala ji Academia v Praze. Úmyslně jsem použil slovesa „vytvořil“. Je to opravdu obdivuhodné dílo s širokým záběrem událostí jara 1945 po celé republice. I když je na pomezí našeho žánru, svou úrovní a nevšední šíří zpracování si zaslouží mimořádné ocenění. Je za ním ohromná práce i ve fotografickém dokumentu.

Cenou bylo ohodnoceno dílo **Karla Richtera** *Historické drama volyňských Čechů* vydané nakladatelstvím EPOCH v Praze. Přináší originální a dosud neznámé pohledy na život volyňských Čechů a na jejich osudy v Sovětském svazu a pak i při návratu do rodné země. Autor disponuje obdivuhodně bohatými znalostmi a jako velmi zkušený autor literatury faktu dokonale komponuje jednotlivé složky dějů do pestré mozaiky. Cenná kniha literatury faktu.

Jak jsem již uvedl, ani téma sportu nezůstalo bez povšimnutí, cena byla udělena **Janu Říhovi** za poutavou publikaci *Češi na Rallye Dakar. Jedenáct zlatých ročníků*. Vydalo nakladatelství Brána v Praze.

Za mimořádné, samozřejmě také oceněné dílo považuji knihu **Prokopa Tomka** *Československá redakce Radio Free Europe. Historie a vliv na československé dějiny*. Vydala Academia v Praze. Čtenář v ní najde bohatá fakta o zrodu svobodného vysílání do Československa, o reakcích komunistického režimu, o pokusech proniknout do Svobodné Evropy, o kapitánu Minaříkovi a jeho plánovaném zrádném proniknutí do vysílání Svobodné Evropy. Kniha je nesporně bohatým přínosem pro poznání našeho osudu a života v totalitě. Bohatým pramenem pro poznání podstaty dusivé krutosti režimu, v němž jsme žili, a svědectvím o brutálních nenávistných postupech a intrikách KSČ.

Roman Cílek má za sebou obdivuhodně bohatou tvorbu žánru literatury faktu.

Vím, že téma Adolfa Eichmanna není zpracováno poprvé, ale v Cílkově podání jde o tak dramaticky podaný děj vyjevující děsivou krutost jednoho zločince, že dosahuje maximálního úděsného účinku. Jeho knihu *Půjdu do pekla* spokojen... Adolf Eichmann: Životní dráha masového vraha vydalo nakladatelství EPOCH. Cílkova publikace si zaslouží přemii.

Premií byla odměněna publikace **Milana Syručka** *Rusko-ukrajinské vztahy. Mýty a skutečnost*. Vydalo nakladatelství Grada v Praze. Přináší střídavý, bohatými fakty podložený pohled na vztahy obou zemí až do současnosti.

Premie ještě byla udělena **Tonáši Jiráňkovi** za knihu *Šéf štábu obrany národa. Neklidný život divizního generála Čecha Kudláčka*. Vydala Academia. Nepříliš známá osobnost muže, který se zasloužil o mnohé významné zásahy do dějů druhé světové války.

Svým tématem je neobvykle přitažlivá kniha Mitsuko. Matka moderní Evropy, kterou napsala **Vlasta Čiháková Noshiro**. Přináší velké množství faktů o šlechtickém rodu Coudenhove-Kalergi. Jejím základem je široký, na faktech založený pohled na významný šlechtický rod a na Japonku, která se stala manželkou jednoho z příslušníků rodu a která byla schopna po předčasné smrti svého manžela řídit dál rodové i společensky významné záležitosti. I když autorka převážně volí beletristický postup, všude nacházíme syté faktografický základ zasahující i do obrazu evropských dějin.

Masarykův lid

I to, že jeden z příslušníků tohoto rodu Richard Nicolaus se stal realizátorem myšlenky spojené Evropy, jak on říkal Panevropy. Tedy realizující sjednocení evropských států. Výborně napsaná a oduševnělá kniha. Vydalo nakladatelství Jota. Oceněna premií.

V tomto stručném přehledu krátkých anoncí už chybí pouze díla autorů LF za poslední tři roky do 39 let.

Hlavní cenu v této kategorii obdržel **Štěpán Filípek** za knihu Karel Horký – rytíř ulice. Život a dílo novinářského buřiče. Vydala Academia. Uvádí názorně a velmi poutavě dosti rozporný život spisovatele a žurnalisty, také politika nadaného především velmi zbystřeným vnímáním života prostého člověka a jeho sociální situace.

Cenu dostal **Roman Kodet** za dílo Války samurajů. Konflikty starého Japonska. Vydala Epocha Praha. Bude zajímat čtenáře, kteří mají zájem o Japonsko a jeho historii. Barvitý obraz „šlechty meče“, jak se říkalo privilegované

vojenské vrstvě. Jiskřivě a zaujatě podán její osud, postavení a vývoj.

Prémie byla udělena za knihu Žít jako Holík. Velké životní a sportovní zápasy Jaroslava Holíka vykresleny jako vzor nepoddajnosti a zaujatosti, nezdolnosti člověka. Nejde pouze o sport, ale o sílu člověka. Vydala Epocha Praha. **Autor David Lukšů.**

Duchaplnost, tvůrčí jiskru, množství informací a pronikavý duch, neobyčejnost tématu, promyšlenost a originalita pohledu charakterizuje knihu **Václava Smrčky a Vlasty Mádllové** Válečný chirurg František Burian a zrození české plastické chirurgie vydanou nakladatelstvím Karolinum. Zvláštní prémii jí po právu náleží.

Regionální ceny byly uděleny za knihy týkající se zajímavých, památných nebo mimořádných míst naší země. O tom několik poznámek přistě.

Jaromír Adlt

JAZYKOVÝ SLOUPEK

O PŘÍZVUKU STĚHOVAVÉM

Konstatování, že výraz *jazyk* má dva významy, je natolik banální, že není třeba je vysvětlovat. Je však nutno připomenout fakt, že svalnatý pohyblivý orgán v ústech neslouží jen k rozlišování chuti a vyplazování, ale především pro artikulaci zvuků. Skutečnost, že se slovo *jazyk* přeneslo i na označení řeči svědčí o další věci zcela prostinké, že slovo mluvené vývojově předchází vyjadřování písemnému.

Čas od času se v *médiích* vzedme vlna zájmu o čistotu naší řeči. Jednou se propírá problematika přechylování, jindy pravopis velkých písmen či jiné odchylky od Pravidel českého pravopisu. Podněcuje se obecný zájem i o jeho reformu. Bublina sice bohužel brzy splaskne, aniž se dospěje k výsledku, i tak je chvályhodné, že se v lidu obecném o podobu češtiny udržuje zájem. Přitom existují v psané podobě jazyka problémy závažnější, než je pravopis, např. chybný pořádek slov, pokleslá slovní zásoba, průnik obecné češtiny do veřejných projevů apod. Přesto si myslím, že podoba psané češtiny není nikterak tragická a že většími neduhy trpí řeč mluvená. Tam dochází nejen k posunům v dosavadních zvyklostech, ale i k zásadnímu porušování ortoepických pravidel.

Všechny obecně dostupné příručky a učebnice českého jazyka shodně konstatují, že náš jazyk má relativně pevný slovní přízvuk na první slabice. Kultivovaný uživatel s tímto pravidlem nemá problémy. Přímo pandemicky se však šíří po rozhlasových i televizních vlnách úděsný zlozvyk. Téměř všichni politici a převaha moderátorů, hlasatelů i komentátorů všech typů, a to nejen v prostředcích soukromých, klade ve většině slov přízvuk na slabiku poslední. Ten občas ještě zdůrazní jejím protažením. Lituji toho, že nemohu své tvrzení podepřít zvukovým záznamem. Spoléhám tedy na čtenáře, kteří jsou jistě i vnímavými posluchači. Zlozvyk je ovšem natolik rozšířen, že jej jako nemístný mnohdy ani nevšímáme. Pokuste se vyslechnout některý politický či jiný veřejný projev, aniž byste věnovali pozornost jeho obsahu. Budete mít možná dojem, že slyšíte francouzštinu. Varuji vás! Pokud se na kritizovaný jev zaměříte, bude vás (jako mne) iritovat natolik, že nebudete s to sledovat

obsah projevů. (V případě řeči politických o mnoho nepřijdete.) Přiznám se, že příčinu epidemického stěhování slovního přízvuku na poslední slabiku jsem neodhalil. Snad jde o snahu dodat řeči jakousi naléhavost či nabádavost.

Jazykové zákonodárství se plíží v patách zakořeněným zvyklostem, a tak se možná dočkáme změny. Pravidlo, že se v češtině klade přízvuk na první slabiku bude doplněno slůvkem většinou. Možná, že slovní přízvuk na slabice poslední bude v ortoepických předpisech uveden jako *substandardní*. (Takové příjemné slůvko užívá např. Příruční mluvnice češtiny vydaná LN o tvaru 6. pádu *čtyřech*.) Jazyková legislativa by podle mého naivního názoru neměla jen následovat živelný vývoj a přizpůsobovat se mu. Bylo by nanejvýš vhodné ovlivňovat pomocí vhodné publicistiky stav prospěšný duchu a kvalitě mluveného jazyka.

Čeština zná pravidlo, kdy se přízvuk z první slabiky přesouvá. Česká televize chystá (a mnohá už uváděla) pořady, v nichž populární architekt Vávra komentuje zajímavá díla svého oboru. Celkem ve zdraví *skousnu* průvodců extravagantní zjev i projev (popularizační zásluhy Vávrovy jsou nesporné), nejsem však s to vyrovnat se s prohřeškem proti jednoduchému pravidlu: Jednoslabičné (vlastní) předložky přejímají (až na taxativně stanovené výjimky) přízvuk z první slabiky následujícího slova. Pan Vávra toto pravidlo odmítá se zdůrazněnou vehemencí. Mám dojem, že mi to dělá naschvál. Za trest mu ukládám sto hodin strávených v pražské tramvaji, vždy bude nucen po několika minutách vyslechnout, že „...*na přechodu pro chodce nemá chodec přednost před tramvají*.“ Vzorný přízvuk na předložkách má na svědomí zkušená hlasatelka, podle zvukového a kultivovaného hlasu soudím, že paní Hazdrová-Kopecká.

Slovní přízvuk není ani zdaleka vše, čím mluvená čeština trpí. Moje lamentace bude mít tedy v některém z příštích čísel pokračování.

Miroslav Šlapal

VZPOMÍNÁME

V letošním roce 14. května se završilo 700. výročí (1316) narození Karla IV., českého krále a římského císaře, zakladatele pražské univerzity, budovatele mnoha světských a sakrálních staveb. Jeho význam a jeho velikost je v současnosti připomínána řadou kulturních akcí, pořady v televizi, rozhlasu a v tisku. Když před několika lety proběhla Soutěž o největšího Čecha, Karel IV. bezkonkurenčně stanul na prvním místě.

Redakce Masarykova lidu chce Karla IV. připomenout jeho vlastními slovy, protože podnětně zasáhl i do literárního dění. Jako pořadatel a autor se podílel na latinských politicky motivovaných dílech z oblasti práva, morálky, dějepisectví a hagiografie.

Nejvýznamnějším literárním dílem Karla IV. je jeho životopis Vita Caroli (Karlův život, asi kolem 1371), který je ve 14 kapitolách dovedený do r. 1340, ve zbývajících 6 kapitolách (z pera jiného autora), do Karlovy volby římským králem 1346. Karel IV. své dílo proložil náboženskými úvahami určenými jeho synům, aby z otcových osudů a skutků, které byly úspěšné i chybné, si osvojili náležitou a bohabojnou orientaci při plnění panovnického poslání. (Celé dílo bylo převyprávěno a doplněno v kronice Beneše Krabice z Veitmile).

700 LET KARLA IV.

Potom dorazili jsme do Čech, kde jsme nebyli již jedenáct let. I zvěděli jsme, že před několika lety matka naše Eliška zemřela.

Ještě za jejího života dcera její, mladší sestra naše, Guta, poslána byla do Francie a zasnoubena s Janem, nejstarším synem Filipa, krále francouzského, jehož sestru Blanku jsme měli za manželku. Třetí pak sestra naše a nejmladší Anna byla v těch dobách u této své sestry. A tak přišedše do Čech jsme nenalezli ani otce, ani matky, ani bratra, ani sester, ani nikoho známého. Také řeč českou jsme úplně zapomněli, již však jsme se znova naučili, takže jsme jí mluvili i rozuměli jako každý jiný Čech. Z boží milosti pak jsme znali psát i mluvit nejen česky, ale i francouzsky, italsky, německy a latinsky, a to tak, že jedním jazykem jako druhým jsme dovedli čísti, psát i mluvit. Toho času otec náš odejel do hrabství lucemburského pro válku, kterou vedl proti vévodovi brabantskému se svými spojenci: biskupem lutišským, markrabětem julišským, hrabětem gelderským a mnohými jinými, i odevzdal nám vladařství v Čechách na dobu své nepřítomnosti.

Království toto jsme našli tak spustošené, že jsme našli ani jediného hradu, který by nebyl zastaven se všemi příslušnými statky královskými, takže jsme neměli kde jinde bydlet, leč v domech městských jako jiný měšťan. Hrad pražský byl opuštěn, pobořen a zničen, neboť od doby krále Přemysla II. ležel v ssutinách. Na tom místě jsme dali vystavět nový a krásný palác s velikým nákladem, jak jej dnes možno spatřiti. Toho času poslali jsme pro svou manželku, jež dotud byla v Lucemburku. Ta přišedši měla po roce dceru prvorozenou, jménem Markétu.

V těch dobách dal nám otec náš markrabství moravské i užívali jsme toho titulu. Četní pak šlechtí muži z Čech, hledíce k tomu, že pocházíme ze starého rodu králů českých a majíce nás v lásce, poskytli nám pomoci, abychom znova nabyli hradů a statků královských. Tenkrát jsme nabyli s velikým nákladem a úsilím hradů: Hrádku, Týřova, Lichnice, Litic, Hradce Králové, Písku, Nečtin, Zbiroha, Tachova, Trutnova v Čechách, na Moravě pak: Lukova,



Telče, Veveří, hradů olomouckého, brněnského a znojemského i mnohých jiných statků zastavených a odcizených od koruny. A měli jsme mnoho ochotných rytířů ke své službě; i prospívalo království den ode dne a milovali nás lidé poctiví, zlí však se nás báli a vystříhali špatností a spravedlnost v míře dosti hojně vládla královstvím. Byliť se šlechtici většinou stali násilníky a nebáli se krále, jak se slušelo, neboť měli panství mezi sebe rozděleno. A tak drželi jsme vladařství nad královstvím, povznášejíce je, po dvě léta.

(Z vydání roku 1911 – vydal Jan Laichter)

ZE ŽIVOTA KLUBU MLADÝ HORÁKOVÉ

POMNÍK VE ZTRACENCE

V minulém čísle Masarykova lidu bylo otištěno znění vyhlášení veřejné soutěže na pomník dr. Milady Horákové; tak, jak bylo publikováno v časopise Ateliér a na našich webových stránkách již v prosinci minulého roku.

V dubnu zasedala poprvé soutěžní porota, která si prohlédla prostory v Gymnáziu M. Horákové, kde budou přijímány soutěžní návrhy přihlášených sochařů, aby mohly být porotou ohodnoceny, a kde zůstanou vystaveny pro veřejnost. Městská část Praha 2 (místo pro pomník – Ztracenka – se nachází na území Prahy 2) posléze vystaví soutěžní modely rovněž; o termínu obou výstav budeme informovat v zářijovém čísle Masarykova lidu.

Na jednání soutěžní poroty bylo doporučeno, aby KMH – vyhlášovatel soutěže – doplnil do textu vyhlášené soutěže

ještě doporučenou velikost soutěžního modelu (1:5) a také to, že cena uvažované realizace plastiky (včetně nákladů na transport a osazení do určeného kruhového prostoru) by neměla přesáhnout dva miliony korun českých.

Naše sbírka peněžních příspěvků na postavení pomníku je veřejnou sbírkou; její konání bylo oznámeno Magistrátu hlavního města Prahy odboru daní, poplatků a cen.

Zahrada Ztracenka je v těchto jarních dnech velmi krásná. A krásné jsou z ní výhledy na rozkvetlou Prahu. Budete-li si chtít odpočinout, v klidu popřemýšlet či pročítat nějakou knihu, zajděte tam.

Jitka Titzlová

INFORMACE

Redakce Masarykova lidu obdržela od Jiřího Máčka, dlouholetého člena výboru KMH, dopis, v němž upozorňuje na to, co ho právem pobouřilo při prohlížení a čtení Atlasu světových dějin pro střední školy. Jeho dopis otiskujeme v plném znění. Pokud mezi čtenáři ML jsou pedagogové, kteří s tímto atlasem ve své výuce pracují, rádi bychom znali jejich mínění.

POZNÁMKA K VÝUCE DĚJEPISU NA NAŠICH STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH

Dostal se mi do ruky Atlas světových dějin 2. díl středověk a novověk 1. vyd. 7. dotisk, Kartografie Praha a. s. 2010. Sám se na začátku chválí: „Atlas světových dějin je určen pro střední školy a je ideální učební pomůckou při výuce dějepisu.“ Skutečnost je jiná.

Na s. 30 je mapa území osvobozených /! / v r. 1920 Sovětskou armádou /! /, kde je vyznačena oblast Kavkazu, Ukrajiny a d. Ukrajinská a jiná města psána zásadně ruskými názvy. Nic nevádí, že Sovětská armáda nemohla existovat, neboť Sovětský svaz se ustavil až 30. 12. 1922. I naši republika „osvobodila“ v r. 1945 ještě „Slavná Rudá armáda Osvoboditelka“ /epiteton constans/. Sovětská armáda je název až pozdější. Tažení čs. legii má skromně vyznačenou jen Bachmač, boje proti bolševikům vyznačeny nejsou. Zato jsou vyznačena všechna místa „bojů československých rudoarmějců“, složených převážně z dezertérů z čs. legií. Úspěšná tažení rudoarmějců jsou silně graficky zdůrazněna oproti slabým čarům bílých armád.

Na s. 31 lze ocenit hospodářský rozvoj SSSR. Podobné mapky si nezasloužil žádný jiný stát, žádná oblast. Žádný

náznak, že rozvoj byl založen na otrockých pracích pochopitelně není. Gulagy a uměle vyvolané hladomory na Ukrajině s miliony mrtvých si zmapování nezasloužily. Zobrazené společenské změny v SSSR ukazují, jak mizely „vykořisťovatelské třídy“ /!/. Kam a jak se už neukazuje.

Na s. 32 je „socialistický stát“ zdůrazněn velkou hvězdou a prvním místem, dále „republiky s vládou lidové fronty“ /kdy ?-/ hojně jsou státy oceňované jako „fašistické státy s diktaturou“, Finsko je satelitem Osy. Všude vyznačené demonstrace, stávky, povstání, znárodnění i Černý pátek, prostě třídní boj. – Se Sovětským svazem na věčné časy – i když už neexistuje.

Jako historik, zabývající se kdysi touto dobou a SSSR zvláště a jako pracovník FIS a ÚDV v 1. 1990-1999, nepokládám toto vše za sérii hrubých omylů, ale za záměrnou ideologickou diverzi z dílny KGB, zaměřenou s dlouhodobým cílem na naši mladou generaci.

Úsměv tu není vhodný – zamyšlení ano. –

Jiří Málek

NABÍDKA KNIH

Knihy vydané Klubem dr. Milady Horákové:

Z. Dvořáková – *To byla Milada Horáková* (390 Kč)

Dopisy Milady Horákové z pankrácké cely smrti (70 Kč)

Knihy vydané Nakladatelstvím Eva – Milan Nevole (ve spolupráci s Klubem dr. M. Horákové):

F. Šedivý:

– *Pod věží smrti* (130 Kč)

– *Legie živých* (120 Kč)

– *Bory – Mírov* (120 Kč),

Z. Dvořáková:

– *Všední den v kleci* (200 Kč)

– *Popravení, kam jste se poděli?* (300 Kč)

– *Bez Tebe neodejdu* (200 Kč)

V. Krajina – *Vysoká hra* (240 Kč)

Z. Novák – *Tři otcové, tři synové* (150 Kč)

J. Brázda – *Učitelství odboj na Vysočině* (40 Kč)

K. Sedláček – M. Nevole – *Balkón – fenomén listopadu 1989* (30 Kč)

Knihy vydané Společností Edvarda Beneše v Nakladatelství Eva:

V. Olivová:

– *Dějiny první republiky* (250 Kč)

– *Manipulace s dějinami první republiky* (50 Kč)

K. Čapek – *O Edvardu Benešovi* (130 Kč)

J. Beneš – *V německém zajetí* (220 Kč)

E. Beneš:

– *Odsun Němců a dokumenty* (100 Kč)

– *Demokracie dnes a zítra* (200 Kč)

– *Válka roku 1939* (70 Kč)

– *Funkce politických stran* (150 Kč)

Knihy zasíláme se složenkou, poštovné dle tarifu pošty; nebo je lze zakoupit v kanceláři KMH vždy v úterý od 9 do 11 hodin.

NETLESKEJ

To je název knihy, kterou nám zaslali členové KMH z Písku; jejím autorem je – původem Písečan byt' narozen v Praze – Jan Hlach, náš zahraniční člen. Poslední slova předchozí věty mnohé naznačují:

„Celý můj život byl ovlivněn socialismem. Na začátku tím nacionálním ... právě nacionální socialisté ...popravili mé dva strýce a tatku odsoudili do vězení ... Zasludou socialistů, tentokrát pro změnu internacionálních, byli rodiče v roce 1950 zatčeni a odsouzeni na patnáct a čtrnáct let za pomoc při opuštění republiky ... Otec si odseděl čtyři roky, maminka pak deset let těžkého žaláře ... Díky internacionálnímu socialismu, který zapříčinil v roce 1968 vstup okupačních armád na území tehdejšího Československa, se naše rodina víceméně náhodně dostala do Švýcarska, kde žiji dodnes a píši vzpomínky na rodiče, kterých si velice vážím pro jejich statečnost a schopnost obětovat se pro záchranu druhých...“ (Z autorových slov na záložce knihy.)

Kniha Jana Hlacha vznikla po náhodném nálezu korespondence rodičů autora v papírové krabici, která už byla připravena k vyhození. Je to malý příběh na začátku – a díky němu vzniklo velké vyprávění .

Asi šťastné dětství v laskavé rodině, byť mělo trvání v svobodném ovzduší jen pár roků, oživovalo při pročítání objevených dopisů v pisateli vzpomínky, z nichž poskládal příběh života rodičů a svých mladších sourozenců.

Živé a poutavé vyprávění, plné příhod z prostředí na malém městě, klukovské radosti i lumpárny, do kterých surově zasáhnou dobové události, jež náhle převrátí život dospělých i dětí.

Pamětníkům četba příběhu vyvolá vzpomínky na ony časy a těm, kteří v hodinách dějepisu teprve uslyší o érách „socialismu“, se toto slovo odhalí ve skutečných – pro ně možná těžko pochopitelných – lidských příbězích.

(A dozví se, proč netleskat.)

Jitka Titzlová

(Jan Hlach, *Netleskej*, vydalo Nakladatelství Věra Nosková – Klika, Praha 2014; ilustrace Vojtěch Vojtěch)

Gymnázium mladý Horákové

V příspěvku k tématu českého univerzitního školství se pokusím pojmenovat hlavní výzvy, před nimiž sektor terciárního vzdělávání stojí. Především, že situaci hodnotím jak prizmatem dlouholeté osobní zkušenosti s německým, americkým, anglickým a australským univerzitním prostředím, tak očima rektora starobylé kamenné univerzity, který ipso facto inklinuje k holistickým pohledům.

ROZPORY ŠKOLSTVÍ A VZDĚLÁVÁNÍ

Každý rok zveřejňuje Times Higher Education žebříček nejmezinárodnějších univerzit světa, které vesměs patří i k těm prestižním a vědecky výkonným. Jinými slovy, mezi mírou internacionalizace a kvalitou univerzity existuje sice komplikovaná, ale přímá úměra.

Nabízí se jednoduché srovnání s fotbalem. Kluby, které neúnavně shánějí zahraniční nebo alespoň přespolní posily, jsou obvykle úspěšnější než jejich konkurenti spoléhající se pouze na své odchovance. S jistou mírou nadsázky můžeme říci, že špičkové univerzity a špičkové fotbalové kluby jsou nejkosmopolitnějšími institucemi současnosti. Z tohoto pohledu je termín „národní univerzita“ škodlivý protimluv.

Škola, která je národní, nemůže být univerzitou v pravém slova smyslu, protože sázka na pouhou intelektuální kapacitu početně omezené populace Česka znamená jednostrannou jízdenku do třetí ligy.

Skutečnost je totiž taková, že v každém populačním ročníku je procento motivovaných a poznání lačných studentů víceméně konstantní a při vysokém počtu univerzit v Česku je tak studentský a vědecký trh beznadějně přebraný.

„Global student and expert recruitment“ tak musí být základní strategií jakékoliv univerzity, která aspiruje na konkurenceschopnost v globálním měřítku. Podíl zahraničních studentů a vědců přesahující čtvrtinu není na evropských univerzitách výjimkou, zatímco v ČR se v průměru pohybuje mezi 8 až 15 procenty, přičemž většina cizinců přichází ze Slovenska. Situace se ale viditelně, byť pozvolna zlepšuje.

Problémem nicméně zůstává připravenost „infrastruktury“ (vyšší podíl anglicko-jazyčné výuky, školy a školky pro děti zahraničních vědců, cizojazyčné značení v kampu univerzit atd.).

STRATEGICKÉ ŘÍZENÍ ČESKÉ UNIVERZITY: MISSION IMPOSSIBLE?

Od vedení univerzit se – zcela po právu – vyžaduje strategické řízení, jehož cílem by mělo být zvyšování konkurenceschopnosti akademie. Tento požadavek ovšem v českém kontextu trochu připomíná kvadraturu kruhu, protože rektori jsou prakticky odříznuti od klíčových nástrojů, jejichž prostřednictvím mohou přímo ovlivňovat dlouhodobou kvalitu školy.

V první řadě se jedná o personální pravomoci, které jsou na univerzitách výrazně decentralizovány a svěřeny do gesce fakult. Tento stav má řadu absurdních konsekvencí. Jednou z nich je skutečnost, že v případě sporu děkana a zaměstnance fakulty je žalovanou osobou rektor, nikoliv děkan. Co je však závažnější, fragmentace personálních pravomocí znemožňuje rektorům pečovat o dlouhodobou kvalitu školy.

Křiklavý případ nabízí nedávno přijatá novela vysokoškolského zákona, která zavádí možnost institucionální akreditace pro vybrané univerzity. Podle zákona je osobou zodpovědnou za institucionální akreditaci a kvalitu školy rektor, jenž má ovšem nulový vliv na výběr osob, které by odbornou úroveň jednotlivých oblastí vzdělávání měly garantovat. Tento stav rovněž komplikuje prosazení celouniverzitních dlouhodobých strategií a bolestných opatření, které jsou nezbytné, byť vyvolávají kontroverze. Mám na mysli především eliminaci vnitrouniverzitních oborových duplicít, orientaci pouze na vybrané oblasti výzkumu či posílení úspěšných a výkonných oborů na úkor disciplín, které vykazují trvale neuspokojivé výsledky.

HUMANITIES VERSUS SCIENCES - TEACHING VERSUS RESEARCH?

Jako rektor klasické univerzity s celým spektrem oborů s obavou pozoruji, že současný vývoj v terciárním školství v ČR vede ke dvojímu strukturálnímu problému. První z nich už naplno „zuří“ v mnoha zemích západního světa a spočívá v narůstající nerovnováze mezi společenskými vědami na straně jedné a vědami exaktními na straně druhé.

Tato nerovnováha se projevuje v mnoha rovinách, od rétorické až po finanční, která spočívá v masivním přesouvání prostředků a možností směrem k „sciences“. Situace zatím nedospěla k masovému rušení humanitních oborů a pracovišť, které pozorujeme například v Austrálii nebo Japonsku, ale prohlubování nastoleného trendu je zřejmé.

Aby nebylo mýlky. Sám jsem ohromen technologiemi a objevy, které zachraňují životy či zvyšují náš komfort. Bohužel ani nejfunkčnější nanomateriály, fúzní reaktory budoucnosti a nové revoluční léky nevyřeší některé palčivé problémy dnešní doby, například teror Islámského státu, migrační vlny, náboženský extremismus.

Masarykův lid

K jejich řešení mají mnohem větší výbavu právě sociální a humanitní vědy. Ty podstatnou měrou přispívají ke zvyšování kompetence v rozhodování o komplikovaných otázkách naší doby. Věřu se obávám, že postupné vytěsnění společenských věd na okraj zájmu společnosti povede v konečném důsledku k tomu, že naše technicky vyspělá civilizace bude rozložena námi samými, iracionálně jednajícím bytostmi postrádajícími základní znalosti o složitosti světa okolo nás.

S tím souvisí i problém tzv. malých (tedy drahých) oborů, které stát dlouhá léta finančně doslova dusil. Například arabská studia v ČR dlouho zanikala na úbytě, přičemž výsledkem je absolutní nedostatek absolventů hovořících arabsky a orientujících se v arabské kultuře, a to v době rostoucí hrozby islamismu a eskalující migrační vlny z Blízkého východu.

Někdy se musím až smát. Kapitáni českého průmyslu často univerzitám vytýkají podporu společenskovědních disciplín, avšak titíž lidé dnes a denně přicházejí s prosbou o poskytnutí tlumočnicků a expertů na čínskou (perskou, arabskou, korejskou) kulturu, protože chtějí uspět na tamním trhu, ale nevědí o něm nic.

Druhý související problém bych nazval narůstajícím rozporem mezi vědou a výukou, který lze ilustrovat na extrém-

ních příkladech fakult převážně výukových (hlavně pedagogických) a fakult profilujících se jako výzkumné.

Zatímco pedagogické fakulty jsou z podstaty věci závislé především na financích za studenty, které kontinuálně klesají, tzv. vědecké fakulty mohou díky nastavení systému získávat vysoký objem peněz z výzkumu, který stát navíc dotuje v narůstající míře.

V roce 2016 například Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého poprvé hospodáří s rozpočtem, jehož větší část je tvořena právě financemi za vědecký výkon (tzv. RVO). Důsledek je zřejmý. Pedagogické disciplíny se ocitají v nezavidělné pozici nejslabšího článku na univerzitách, což se negativně projevuje na mzdách akademických pracovníků, na kvalitě uchazečů o studium pedagogických disciplín i na vzdělání budoucích učitelů.

Tento stav samozřejmě prolíná celou vzdělávací soustavou až na úroveň základního školství a přímo tak ohrožuje budoucnost české společnosti, která bude za 20 let vypadat tak, jaká je kvalita školy a výuky v roce 2016.

Jaroslav Miller

rektor University Palackého v Olomouci
(Převzato z časopisu Vesmír 5/2016)

DÁRCI MASARYKOVA LIDU leden - březen 2016

Beták Petr		300	:	Horáčkova Milena	Praha 6	400
Capoušek Evžen ing.	Praha 5	200	:	Houdková Kateřina	Praha 10	1100
Čílová Blanka	Nová Paka	200	:	Hrdlička René dr.	Praha	200
Curýnová Vlasta	Kladruby	150	:	Jandová Milena	Kanada	50 can dollar
Čejka Jiří ing.	Roudnice n. L.	100	:	Ježdíková Marta dr.	Liberec	400
Čejková Marie	Roudnice n.L.	100	:	Kadeřábek Václav	Most	100
Čížková Ludmila	Praha 4	300	:	Kavalírová Naděžda dr.	Praha 4	400
Erhart Otakar dr.	Praha 6	100	:	Klimková Anna	Kanada	1000
Frank Daniel ing.	Praha 4	225	:	Koblížek Jiří	Hradec Kr.	400
Hájková Bohumila	Praha 4	50	:	Kubík A. S.		500
Havlín Radovan	Kostelec n. Č. L.	250	:	Künzel Gustav ing.	Letohrad	150
Hlach Jan	Švýcarsko	2000	:	Kunzell Gunar	Ústí na. O.	350

Masarykův lid

Legdan Michal	Karviná	200	Sedlák Václav ing.	Hudčice	100
Linek Milan	Třebechovice	200	Snětina Ladislav	Úvaly	100
Mačáková Erika dr.	Praha 6	800	Svatuška M.	Týniště n. O.	200
Mašek Alois	Roudnice n. L.	50	Svoboda Vít		300
Mašek Jan ing.	Praha 3	800	Šimáková Šárka	Kvasiny	100
Mašek Jan ing.	Praha 3	800	Špilauerová M.	Nové Borovany	100
Matucha Brit	Praha 4	200	Theimer Jaroslav	Litomyšl	100
Měst. Knihovna	Přelouč	200	Tučková Marie	Hradec Kr.	400
Nocar Ladislav	Tlučná	100	Vaněk Václav	Hradec Kr.	200
Nováková Libuše	Jaroměř	200	Vodochodská Eva	Přelouč	200
Potměšilová Jiřina	Praha 6	200	Žídek Leo	Ostrava	200
Preisová Dana	Praha 6	400			



Klub dr. Milady Horákové si Vás dovoluje pozvat na

Pietní shromáždění



k uctění památky dr. Milady Horákové
popravené komunistickým režimem před 66 lety.

Sejdeme se v neděli **26. června 2016 v 16 hodin** u jejího symbolického hrobu
a zároveň památníku obětí totalitních režimů na Vyšehradském hřbitově.
Přijďte, prosím, uctít památku a sdílet s námi vzpomínku na vzácnou ženu,
symbol odporu proti dvěma totalitním režimům.

KMH Na Planině 13
140 00 Praha 4 - Krč
tel.: 233 373 934, e-mail: kmh@joura.cz

**Pokračuje také sbírka na pomník Miladě Horákové
v zahradě Ztracenka v Praze 2.
Číslo účtu: 3257614319/0800**

**Oznámení: V období letních školních prázdnin bude kancelář
KMH mimo provoz.**